

МОНГОЛ УЛСЫН
ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН
ХАМГААЛЛЫН САЙД

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
Нэгдсэн үндэстний гудамж 5, Утас: 26-15-53,
Факс: 32-86-34, Цахим шуудан: mlsp@mongolnet.mn
Цахим хуудас: www.mlsp.gov.mn

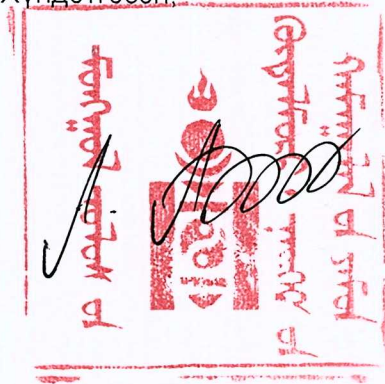
2020.10.14 № 1/2978
танай 2020.10.1 -ны № 21 -т

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Б.БАЯРСАЙХАН ТАНАА

Танаас 2020 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдөр ирүүлсэн “Асуулт тавих тухай” албан бичигтэй танилцаж, хүүхдийн эрхийг хамгаалах чиглэлээр авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээний тайлан, мэдээллийг хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 21 хуудастай.

Хүндэтгэсэн,

А.АРИУНЗАЯА

**ХҮҮХЭД ХАМГААЛЛЫН ТОГТОЛЦООНЫ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ,
АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БУЙ АРГА ХЭМЖЭЭ, ТУЛГАМДСАН АСУУДЛУУД**

Хүүхдийн эрхийн тухай, Хүүхэд хамгааллын тухай, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль болон эдгээрийг дагаж гарсан журмуудаар хүүхдийн эрхийг хангахад төр, иргэн, хуулийн этгээдийн оролцоо болон хүүхдийг үл хайхрах байдал, дарамт, мөлжлөг, хүчирхийллийн бүх хэлбэр, эрсдэлт нөхцөлд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах хариу үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулж байна.

2017 оноос гэр бүлийн хүчирхийллийг гэмт хэрэгт тооцох эрх зүйн зохицуулалтыг шинэчлэн батлагдсан Эрүүгийн хуулиар зүйлчилж, гэр бүлийн хүчирхийллийн зөрчил болон хүүхдийн эрхийн зөрчлийг Зөрчлийн тухай хуулиар шийдвэрлэж эхэлсэн.

НЭГ. СТАТИСТИК МЭДЭЭЛЭЛ

Монгол Улсад 2019 оны байдлаар 897,5 мянган өрх байгаагаас нийт өрхийн 63 хувь нь хот суурин газар, 35 хувь нь хөдөөд амьдарч байна. 2019 оны байдлаар 72.035 эмэгтэй өрх толгойлж, өмнөх онтой харьцуулахад 3,5 хувиар, өрх толгойлсон эцэг 19,468 болж өмнөх оноос 5,3 хувиар тус тус буурсан байна.¹

Монгол Улсын нийт хүн амын 36,8 хувийг 0-18 хүртэл насныхан эзэлж байна.² Нийт хүүхдийн дунд хагас өнчин 33,649, бүтэн өнчин 3,116 хүүхэд, хөгжлийн бэрхшээлтэй 12476³ хүүхэд байна.

2020 оны 8 сарын байдлаар Монгол Улсад 21 байгууллагын 31 асрамж, халамжийн төв ажиллаж, 1069 хүүхэд үйлчилгээ үзүүлж байна⁴. Хүүхдийн асрамж, халамжийн төвд амьдарч байгаа хүүхдийг насаар нь авч үзвэл 0-5 насны 178 (16,7%), 6-10 насны 294 (27,5%), 11-14 насны 273 (25,5%), 15-18 насны 258 (24,1%), 18-с дээш насны 66 (6,2%) залуу амьдарч байна.

Нийгмийн халамжийн тэтгэвэрт 2019 онд 60.7 мянга, 2020 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 56.7 мянган хүн хамрагдсан байна. Үүнээс тэжээгч нь нас барсан 18 хүртэлх насны хүүхэд 2019 онд 15,7 мянга, 2020 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 14,9 мянган хүүхэд, 16 насанд хүрсэн одой иргэн 2019 онд 122, 2020 онд 106 байна⁵.

2019 онд 18 хүртэлх насны 1,0 сая хүүхэдэд 229,6 тэрбум төгрөгийн хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж, 2020 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 1,177,009 хүүхэдэд 733,3 тэрбум төгрөгийг олгосон байна.

ГБХЗХГ-ын “Хүүхэд, гэр бүлийн мэдээллийн сан”-гийн Эрсдэлийн программд 22,754 хүүхэд бүртгэлтэй байгаа ба хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлж, эрсдэлгүй болсон 6454, эрсдэл дунд 1524, бага эрсдэлтэй 1693, урт хугацааны хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ авч байгаа 13,083 хүүхэд байна.

¹ ҮСХ, 2019 он

² ҮСХ, 2019 он

³ ҮСХ 2019 он

⁴ ГБХЗХГ-ын мэдээллийн сан

⁵ ХХҮЕГ-ын мэдээллийн сан

ХОЁР. ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

2016 оноос Хүүхдийн эрхийн тухай, Хүүхэд хамгааллын тухай, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийг хэрэгжүүлж, 33 журам, 2 дүрэм, 6 стандарт баталж, хэрэгжилтийг арга зүйгээр ханган ажиллаж байна.

Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын үндэсний хөтөлбөр-1, Хүүхдийн эрх аюулгүй байдлыг хангах тухай Засгийн газрын албан даалгавар-1, Засгийн газрын тогтоол 9, Хүүхдийн төлөө үндэсний зөвлөлийн тогтоол 5 батлагдсан байна. Тухайлбал,

- “Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын үндэсний хөтөлбөр” (2017-2021 он) Засгийн газрын 2017 оны 270 дугаар тогтоол;
- “Осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх үндэсний хөтөлбөр” /2018-2022 он/ Засгийн газрын 2018 оны 163 дугаар тогтоол;
- “Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын жил болгон зарлах тухай” Засгийн газрын 2019 оны 210 дугаар тогтоол;
- “Хурдан морины уралдааны талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” Засгийн газрын 2019 оны 57 дугаар тогтоол;
- “Тогтоолын хавсралтад нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай” Засгийн газрын 2020 оны 43 дугаар тогтоолоор Засгийн газрын 2019 оны 125 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн сэргээн засах хөгжлийн төв”-ийн дүрэмд өөрчлөлт оруулж, байнгын асаргаа, сувилгаа шаардлагатай, хагас бүтэн өнчин, хүчирхийлэлд өртөж хохирсон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд урт хугацааны нөхөн сэргээх, асаргаа, сувилгаа үзүүлэх талаар заалт тусгасан.

ГУРАВ. ХҮҮХЭД ХАМГААЛЛЫН ТОГТОЛЦООНЫ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

УИХ-аас 2016 онд баталсан Хүүхэд хамгааллын тухай хуулиар “хүүхэд хамгааллын үндэсний тогтолцоо, оролцогч талуудын харилцааг тодорхойлж, хүүхдийг үл хайхрах байдал, дарамт, мөлжлөг, хүчирхийлийн бүх хэлбэр, эрсдэлт нөхцөлд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах, хариу үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбогдсон харилцаа”-г зохицуулж байна.

2017-2020 онд гэр бүл төвтэй хүүхэд хамгааллын тогтолцоог боловсронгуй болгож, бэхжүүлэх, ялангуяа хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл, гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, илрүүлэх, нийгмийг соён гэгээрүүлэх чиглэлээрх үйл ажиллагааг тасралтгүй зохион байгуулах, хүн амд үзүүлж буй нийгэм-сэтгэл зүйн үйлчилгээ, хүчирхийллийн хохирогч болон эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдэд үзүүлэх хариу үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулж, мэдээллийн нэгдсэн сан үүсгэх, ашиглах чадавхийг бий болгох, хүний нөөцөө чадавхжуулахад анхаарч ажиллаж байна. Үүнд:

1. Хүүхдийн эрхийн тухай хуулийн дагуу Хүүхдийн төлөө үндэсний зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг Ерөнхий сайд ахлан ажиллалаг бөгөөд үндэсний зөвлөлийн хурлыг жил бүр тогтмол зохион байгуулж, салбар дундын зохицуулалтыг ханган ажилласан. 2018-2019 онуудад Үндэсний зөвлөлийн ээлжит хурлаар хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийг илрүүлэх, хариу арга хэмжээ авах, таслан зогсооход чиглэсэн шийдвэрүүд гарч, үндэсний зөвлөлийн тогтоолоор албажин, хэрэгжилтийг ханган ажиллаа. Хүүхдийн төлөө үндэсний зөвлөлийн ажлын төлөвлөгөөг Ерөнхий сайд батлан, гишүүд, холбогдох яам, агентлаг, төрийн бүх шатны байгууллагууд хэрэгжилтийг ханган ажилладаг. ХТҮЗ-ийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний биелэлт 2018 онд 98%-тай, 2019 онд 91%-тай хэрэгжсэн. Тухайлбал, ХТҮЗ-ийн 2018 оны 03 дугаар тогтоолоор батлагдсан Байгууллагын эцэг эхийн зөвлөл ажиллуулах зөвлөмж үр дүнтэй хэрэгжиж, 2020 оны байдлаар төр, хувийн хэвшлийн 1600 гаруй байгууллага “Эцэг эхийн зөвлөл”-өө байгуулж ажиллаж байна.

2. Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээний бүтцүүдийг бий болгов. Үүнд:

- Засгийн газрын 2016 оны 55 дугаар тогтоолоор Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төв

- Засгийн газрын 2017 оны 231 дүгээр тогтоолоор Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ, түр хамгаалах байр
- Засгийн газрын 2017 оны 231 дүгээр тогтоолоор Сургалт, судалгаа мэдээллийн төв тус тус байгуулагдсан.
- Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хороо 2017 оноос байгуулагдаж, аймаг, дүүргийн түвшинд 30 хороо ажиллаж байна. 2017-2019 онд 1888 хүүхдэд хууль эрх зүйн туслалцаа, мэргэжлийн үйлчилгээ үзүүлэн ажилласан байна.
- Хүүхдийн эрхийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, Зөрчлийн тухай хуульд заасан хүүхдийн эрхийн 16 төрлийн зөрчлийг шалган шийдвэрлэх чиг үүрэг бүхий 55 улсын байцаагч ажиллаж, Зөрчлийн тухай хуулийн дагуу 2017 онд 26, 2018 онд 126, 2019 онд 171, 2020 онд 43 зөрчлийг шалган шийдвэрлэсэн байна.
- Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн хэрэгжилтийн хүрээнд сум хороонд 676 Хамтарсан баг ажиллаж байна.
- Улсын хэмжээнд 2020 оны байдлаар үйл ажиллагаа явуулж байгаа 18 Нэг цэгийн үйлчилгээний төв, 15 Түр хамгаалах байр хохирогчийн аюулгүй байдлыг хамгаалах чиг үүрэгтэй ажиллаж байна.

3. Хүүхдийн эрхийн тухай, Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын үндэсний хөтөлбөрийг (2017-2021 он) Засгийн газрын 2017 оны 270 дугаар тогтоолоор баталж, тус хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх 1 дүгээр шатны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд, Боловсрол соёл шинжлэх ухаан, спортын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын 2018 оны А/27, А/047, А/35 дугаар хамтарсан тушаалаар батлуулан, салбар дундын зохицуулалттайгаар хэрэгжүүлсэн. Хөтөлбөрийн 2 дугаар шатны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд, Боловсрол соёл шинжлэх ухаан, спортын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын 2020 оны А/107, А/210, А/268 дугаар хамтарсан тушаалаар батлуулж, салбаруудад хүргүүлж, хэрэгжүүлэх бодлогын зохицуулалтаар ханган ажиллаж байна.

4. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2017 оны А/128 тоот тушаалаар хүүхдийн эрх, хамгааллын асуудлаар салбар дундын зохицуулалтыг сайжруулж, энэ чиглэлээрх бодлогыг нэгдсэн удирдлага, төлөвлөлт, зохицуулалттайгаар хэрэгжүүлэх “Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын салбар дундын байнгын ажлын хэсэг”-ийг байгуулж, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын Дэд сайд ахлан ажиллаж байна. Салбар дундын ажлын хэсгийг байгуулж ажилласнаар 2018, 2019 онуудад хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийг таслан зогсоох чиглэлээр бодитой олон үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж, хууль зүй, боловсрол, эрүүл мэнд, мэдээлэл харилцаа, холбооны салбаруудын хамтын ажиллагаа, ажлын төлөвлөлт, уялдаа холбоо сайжирч байна.

5. Хүүхдийн эрхийн тухай хуулийн дагуу Засгийн газрын 2019 оны 201 дүгээр тогтоолоор Онцгой нөхцөл байдлын үед хүүхдийн эрхийг хамгаалах, тусламж дэмжлэг үзүүлэх журмыг баталж, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2019 оны А/257 дугаар тушаалаар Хүүхэд хамгааллын салбар дундын бүлэг байгуулагдан ажиллаж байна. Ковид19 цар тахлын хөл хорио тогтоосонтой холбогдуулан Улсын онцгой комисс, Засгийн газраас холбогдох шийдвэрүүдийг гарган цэцэрлэг, Ерөнхий боловсролын сургуулийн хичээл, сургалтын үйл ажиллагааг түр зогссон, хүүхдэд хараа хяналтгүй байх, улмаар ахуйн осол гэмтэл, хүчирхийлэлд өртөж болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2020 оны “Хүүхдийн эрхийг хамгаалах, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх тухай” 01 дүгээр албан даалгавар, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд, Эрүүл мэндийн сайдаар “Гэр бүлийн орчинд хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангах, болзошгүй осол гэмтэл, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний удирдамж, төлөвлөгөөг тус тус батлуулж, Covid 19 халдварын онцгой нөхцөл байдлын үед хүүхэд хамгааллын салбар дундын бүлгийн бэлэн байдал, хариу арга хэмжээний төлөвлөлттэйгээр ажиллаж байна. Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн хүрээнд:

-Хүүхдийг эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр: Эцэг эх олон нийтэд чиглэсэн онлайн болон хэвлэмэл байдлаар, албан бичгээр нийт 23,9 мянган заавар, зөвлөмжийг 43,3 мянган хүнд хүргэсэн.

-Хүүхдийг эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр: 283 бар, зочид буудалд, 351 РС тоглоомын газарт, 985 худалдаа үйлчилгээний газар, нийтдээ 2507 цэгт хяналт шалгалт хийж ажилласан. “Хүүхэд эрхэм хэрэглэгч” аяны хүрээнд хүүхдийг эрсдэлээс хамгаалах зорилгоор 1,1 мянган байгууллагын эцэг эхийн зөвлөлөөр

дамжуулж, 4,9 мянган зөвлөмжийг 27,2 мянган албан хаагчид хүргэж, албан хаагчид “Миний гэр аюулгүй орчин үнэлгээ”-г өрх гэртээ хийсэн байна.

-Эцэг эхийг богиносгосон цагаар ажиллуулах хүрээнд: УОК-ийн шийдвэрийн дагуу бага насны хүүхэдтэй эцэг эхийг богиносгосон цагаар ажиллуулах, онлайнаар ажиллах талаар зөвлөмж, санаачилгыг гаргаж, байгууллага, аж ахуйн нэгжид нөлөөлсний үр дүнд 2020 оны 03 дугаар сарын 07 дугаар сарын хооронд төрийн байгууллагын 249 хүн, 966 аж ахуйн нэгж байгууллагын 15,9 мянган хүн богиносгосон цагаар, 14,2 мянган хүнд зайнаас ажиллах боломж олгосон байна.

-Салбарын албан хаагчдыг чадавхжуулах чиглэлээр: Хүүхэд хамгааллын 15 мэргэжлийн ангийн 242 албан хаагчдад 13 удаагийн цахим сургалт зохион байгуулсан. Ажлын байран дахь сургалт 5 удаа зохион байгуулж, 24 зөвлөмж, чиглэлийг хүргүүлж ажилласан.

-Хүүхэд, гэр бүлийн аюулгүй байдлыг хангах хүрээнд: 105,0 мянган өрхөд түргэвчилсэн үнэлгээ хийж, 2,6 мянган өрхөд мэдээллийн багц, 1,1 мянган өрхөд хоол хүнсний тусламж, 2,2 мянган өрхөд эрүүл мэндийн багцын тусламж, нийт 6,3 мянган өрхөд 346.4 сая төгрөгийн тусламжийг улсын хэмжээнд олгоод байна.

-Хүүхэд, гэр бүлд чиглэсэн нийгэм, сэтгэл зүйн дэмжлэг үзүүлэх хүрээнд: Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төвтэй хамтран “Сэтгэцийн эрүүл мэнд ба сэтгэл зүйн тусламж үзүүлэх анхан шатны мэдлэг олгох нь” 12 цагийн сургалтыг зохион байгуулсан. Сургалтанд 20 аймаг, 9 дүүрэг, Нийслэлийн ГБХЗХГазар, Асрамж халамжийн 5 төв, 24 цагийн 5 цэцэрлэгийн 150 албан хаагч хамрагдаж, Эрсдэлт нөхцөлд амьдарч буй хүүхэд гэр бүлд нийгэм-сэтгэл зүйн үйлчилгээ үзүүлэх чадварыг эзэмшсэн.

-Ковид19 цар тахлын үед гэр бүл, хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл нэмэгдсэнтэй холбогдуулж хохирогчдод үйлчилгээ үзүүлэх Нэг цэгийн үйлчилгээний төвийг НҮБ-ын Хүн амын сангийн дэмжлэгтэйгээр нийслэлийн Чингэлтэй, Сүхбаатар дүүрэгт байгуулсан байна.

-Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улсаас эх орондоо ирэхээр хүсэлт гаргасан хүүхдүүдийг эх орондоо авчрах тусгай үүргийн онгоц илгээх, ирсний дараа тусгаарлах, эрүүл мэнд, нийгэм сэтгэл зүйн үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлүүлэхээр ЗГ-ын 2020 оны 206 дугаар тогтоолыг батлуулсан. Тогтоолын хэрэгжилтийн хүрээнд БНЭУ-д шашны чиглэлээр суралцаж байсан 179 лам хүүхдийг авчирч тусгаарлах, болон хөгжил хамгааллын үйлчилгээний зардлыг улсын төсвөөс болон НҮБ-ын Хүүхдийн сангийн санхүүжилтээр шийдвэрлэн ажилласан. Хүүхэд хамгааллын болон Боловсролын кластерийн хамтарсан хурлыг зохион байгуулж, БНЭУ-аас ирсэн 228 хүүхдийн нөхцөл байдлын үнэлгээ, хүүхдүүдийн санал, боловсролын түвшинг харгалзан ерөнхий боловсролын сургууль, Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв, Насан туршийн боловсролын төвд хамруулж, хүүхдийн сурах эрхийг хангаж, суурь боловсролыг тасралтгүй эзэмшүүлэхэд анхаарч ажиллаж байна.

6. НҮБ-ын Хүүхдийн Сангаас Олон Улсын Цахилгаан Холбооны Байгууллага (ITU) болон Цахим орчинд Хүүхдийг Хамгаалах Санаачилгатай хамтран Цахим Орчинд Хүүхдийг Хамгаалах тухай салбарын удирдамжийг 2014 онд шинэчлэн гаргасан. Уг удирдамжид тусгасан цахим орчинд хүүхдийг хамгаалах, тухайлан бэлгийн хүчирхийлэл, мөлжлөгийг устгах зорилготой “Бид Хамгаална” (WeProtect) загварыг хэрэгжүүлэхээр Монгол Улсын Засгийн газар амлалт авч, цахим орчинд хүүхдийн эрхийг хамгаалах, аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж байна. Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд Хэвлэл, мэдээлэл, цахим орчин дахь хүүхэд хамгааллын асуудлыг тусгайлан заасны дагуу хүүхэд, өсвөр үеийнхнийг дэлгэцийн донтолт, цахим орчны гэмт хэрэг, хүчирхийлэл, дарамтаас урьдчилан сэргийлэх, мэдээллийн техник, технологийн зохистой хэрэглээг дэмжиж ажиллах чиглэлээр НҮБ-ын Хүүхдийн сан, Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн газар, Харилцаа холбооны зохицуулах хороо, Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөл, Цагдаагийн ерөнхий газар, Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар хамтран ажиллаж байна. Олон Улсын “Бид хамгаална” загварыг хэрэгжүүлж, цахим орчин дахь хүүхдийн эсрэг бэлгийн хүчирхийлэл, мөлжлөгөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг 2019 оноос эхлэн НҮБ-ын Хүүхдийн сангийн дэмжлэгтэйгээр, ХНХЯ-аас салбар дундын зохицуулалтыг ханган ажиллаж байна. Цахим орчинд хүүхдийн эрхийг хамгаалах салбар дундын ажлын хэсгийг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын тушаалаар батлуулж, салбар дундын ажлын нэгдсэн

төлөвлөгөөг 2019 онд Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын Дэд сайдаар, 2020 онд Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Төрийн нарийн бичгийн даргаар тус тус батлуулан ажиллаж байна. "Бид Хамгаална" (WeProtect) загварын дагуу цахим орчны сөрөг нөлөөнөөс хүүхдийг хамгаалах, цахим орчинд хүүхдийн эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр салбар дундын хамтын ажиллагааг өргөжүүлж, НҮБ-ын Хүүхдийн сантай хамтран цахим орчинд хүүхдийн эрхийн зөрчлийн судалгаа хийж, цахим орчны сөрөг нөлөөнөөс хүүхдийн эрхийг хамгаалах дараах ажлыг хийж байна. Үүнд:

- 2019 онд цахим орчинд хүүхдийн эрхийг хамгаалах хүрээнд Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн газраас Сингапур улсын "IMDA" болон Малайз Улсын "MCMC" зохицуулах байгууллагуудтай холбоо тогтоон цахим орчин дахь зохицуулалт болон цахим орчны хүүхэд хамгаалал чиглэлээр хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ, хөтөлбөрийн талаар туршлага судалж (ClickWise) Монгол Улсад хэрэгжүүлэх боломжийг судалсан. Харилцаа холбооны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг боловсруулан УИХ-аар 2019 онд батлуулсан.

- Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар, Нийслэлийн цагдаагийн газар, Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар болон ХХЗХ хамтран Монгол Улсын хэмжээнд Цахим тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэгчдийн үйл ажиллагаанд хяналт шалгалтын ажлыг зохион байгуулж, 400 гаруй цахим тоглоомын газрыг хамруулж, зөвлөмж, чиглэл өгч ажилласан.

- Цахим орчин дахь хүүхдийн эсрэг бэлгийн хүчирхийлэл, мөлжлөгөөс урьдчилан сэргийлэх 2020 оны салбар дундын ажлын төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн хүрээнд ЦЕГ-аас "Цахим орчин дахь хүүхдийн эсрэг гэмт хэргийн криминологи судалгаа", "Цахим тоглоомын газрын үйл ажиллагааг зохицуулах журам" – ыг шинэчлэн боловсруулах ажлыг, Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газраас Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төвийн программын 3 дугаар шатны сайжруулалтын ажлыг тус тус гүйцэтгэж байна.

- 'We Protect' төслийн хүрээнд Хүүхдийн хөгжил, эрүүл мэнд, хүмүүжил, төлөвшилд сөрөг нөлөө үзүүлэхүйц тоглоом, мэдээ, мэдээлэл, зар сурталчилгаа, цахим сүлжээнээс хүүхдийг хамгаалах зорилгоор www.ekids.mn цахим хуудсыг шинэчлэн сайжруулж, ажилуулж эхэлсэн.

- Харилцаа холбооны зохицуулах хороо болон НҮБ-ын Хүүхдийн сан хамтран олон улсын "Internet Watch Foundation" байгууллагын тусламжаар "Хүүхдийн бэлгийн хүчирхийллийн зураг, видео бичлэгийг интернетээс устгах, урьдчилан сэргийлэх, мэдээлэл өгөх" системийг Монгол хэлээр репорт хийх боломжтойгоор www.ekids.mn портал цахим хуудсанд холболт хийсэн бөгөөд 2020 оны 06 сарын 01-ний өдрөөс эхлэн ажиллаж эхэлсэн. <https://report.iwf.org.uk/mn/>

7. Монгол Улс Хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийг эцэслэх дэлхийн түншлэлд нэгдэж, Тогтвортой хөгжлийн зорилтуудын хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлтэй тэмцэх бүхий л зорилт, үр дүн, тухайлбал, 16.2 дахь зорилт "Хүүхдийн эсрэг дарангуйлал, хүүхдийн мөлжлөг, хууль бус наймаа, хүчирхийллийн бүх хэлбэр, хүүхдийг тарчлаан зовоох явдлыг зогсоох", 5.2 дахь зорилт "Олон нийт болон хувийн хэвшлийн салбарт эмэгтэйчүүд, охидын эсрэг хүчирхийллийн бүх хэлбэр, тухайлбал хууль бус наймаа, бэлгийн болон бусад мөлжлөгийг устгах", 16.1 дэх зорилт "Хүчирхийллийн бүх хэлбэр, түүнээс үүдэлтэй нас баралт, эндэгдлийн түвшинг дэлхий дахиндүлэмж бууруулах" зорилтыг бүрэн хэрэгжүүлэх амлалт өгсөн. Үүний дагуу Хүүхдийн хөгжил хамгааллын үндэсний хөтөлбөрт туссан хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийг бууруулах ажлуудыг салбар дундын оролцоотойгоор хэрэгжүүлэх, Хүүхэд хамгааллын INSPIRE багцыг хүүхэд хамгааллын анхан дунд шатанд нийгмийн ажлын үйлчилгээнд нэвтрүүлэх ажлыг хийж байна.

8. Хүүхдийн эрхийн тухай, Хүүхэд хамгааллын тухай, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийг хэрэгжүүлэх хүрээнд хүүхдийн эсэн мэнд амьдрах, хөгжих, хамгаалуулах, нийгмийн амьдралд оролцох эрхийг хангах, олон нийтийн үйлчилгээнд хүүхэд хамгааллын үйлчилгээний хэм хэмжээг бий болгох хэрэгцээ, шаардлагыг үндэслэн "Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын үйлчилгээний стандартчиллын техникийн хороо" Стандарт хэмжил зүйн газрын даргын 2019 оны А/69 дүгээр тушаалаар анх удаа байгуулагдан ажиллаж байна. Техникийн хороо нь хүүхдийн асуудлаар үүрэг хүлээсэн төрийн байгууллагууд болон хүүхдийн эрхийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг иргэний нийгмийн байгууллагын төлөөлөл, эрдэмтэн судлаачид, олон улсын байгууллагын төлөөллөөс бүрдсэн 17 гишүүнтэйгээр ажиллаж,

- Хүүхдийн зуслангийн үйл ажиллагаанд тавих нийтлэг шаардлага MNS 5633:2019 стандарт;

- ЕБС-ийн дотуур байрын орчин, үйлчилгээнд тавих нийтлэг шаардлага MNS6781:2019 стандарт;
- ЕБС-ийн орчны аюулгүй байдлын нийтлэг шаардлага MNS6782:2019 стандарт
- Хохирогчийг түр хамгаалан байрлуулах үйлчилгээнд тавих нийтлэг шаардлага MNS:2019 стандарт;
- Хүүхдийн тоглоомын талбайн орчинд тавих нийтлэг шаардлага MNS6751:2019 стандарт;
- МСҮТ-ийн дотуур байрын орчин, үйлчилгээнд тавих нийтлэг шаардлага стандартыг тус тус батлууллаа.

9. Монгол Улсын Засгийн газраас зарласан “Иргэн төвтэй төрийн үйлчилгээний жил”-ийн ажлын хүрээнд Хүүхдийн эрхийг хамгаалах, аюулгүй байдлыг хангахад ахмад настны оролцоо, хамтын ажиллагааг дэмжиж, Хүүхэд хамгаалагч туршилтын төслийг 2019 оноос хэрэгжүүлж эхэлсэн. Хүүхэд хамгаалагч туршилтын төслийг нийслэлийн 152 хороонд тус бүр 1 хүүхэд хамгаалагч, 21 аймагт тус бүр 2 хүүхэд хамгаалагч, нийт 194 хүүхэд хамгаалагчийг ажиллуулахаар зардал, зохион байгуулалтын асуудлыг шийдвэрлэж, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2019 оны “Хүүхэд хамгаалагч туршилтын төслийг хэрэгжүүлэх тухай” А/116 дугаар тушаал батлагдсан. Хүүхэд хамгаалагч төслийг ЦЕГ-аас цэрэг, цагдаагийн байгууллагаас тэтгэвэрт гарсан 194 ахмад настныг сонгон, ЦЕГ, ГБХЗХГ, ХХҮЕГ, хүүхэд хамгаалагч нар хамтарсан гэрээ байгуулан ажилласны үр дүнд хүүхдийн эрхийн зөрчил 5,3%-иар буурсан байна⁶. 2020 онд нийслэлийн 173 хороо, 21 аймагт нийтдээ 215 хүүхэд хамгаалагчийг ажиллуулахаар Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас 500,0 сая төгрөгийг хүүхэд хамгаалагч ахмад настны урамшуулалд зарцуулахаар баталж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Ковид -19 цар тахлын хөл хорионы үед хүүхэд хамгаалагчид хариуцсан бүс нутгийн иргэд, олон нийтэд мэдээлэл түгээх, эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдийг илрүүлэх, мэдээлэх ажлыг гүйцэтгэсэн ба 2020 оны 8 дугаар сарын гүйцэтгэлээр 215 хүүхэд хамгаалагч ажиллаж, тэдний урамшууллын зардалд 149,1 сая төгрөгийг зарцуулаад байна. Хүүхэд хамгаалагч төслийг хэрэгжүүлснээр хүүхэд, эцэг, эх, олон нийтийг мэдээллээр хангаж, хүүхдийн эрх, аюулгүй байдлыг хангах, болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэхэд тэдний оролцоо хамтын ажиллагаа нэмэгдэж, үүний үр дүнд хүүхдийн эрхийн зөрчил өмнөх оноос 10 хүртэлх хувиар буурна хэмээн үзэж байна.

10. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2016 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдрийн А/331 тоот тушаалаар батлагдсан “Хүүхдийн эрхийн мэдээллийн санг бүрдүүлж ашиглах журам”-ын дагуу Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар дээр “Хүүхэд, гэр бүлийн мэдээллийн нэгдсэн сан” бүрдүүлж, ашиглаж эхэлсэн. Тус санд 2018 оны хагас жилээс Уралдаанч хүүхдийн мэдээллийн сан, Хүүхдийн зуслан, ордноор үйлчлүүлсэн хүүхдийн мэдээллийн сан, Халамж, асрамжийн төв, төвд амьдарч байгаа хүүхдийн мэдээллийн сан, Эрсдэлт нөхцөлд амьдарч буй хүүхдийн мэдээллийн сан тус тус ажиллаж эхэлсэн. Уралдаанч хүүхэд, хараа хяналтгүй хүүхдийн мэдээллийг био сканаар бүртгэж эхэлсэн. Хурдан морины уралдаанч хүүхэд, хараа хяналтгүй хүүхэд, халамж, асрамжийн төвд амьдарч байгаа хүүхдийг био сканаар /хурууны хээний программаар/ бүртгэж, мэдээллийг баталгаажуулснаар тухайн хүүхдийн шилжилт хөдөлгөөнийг хянах, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл мэнд, боловсролын үйлчилгээнд хамрагдаж байгаа эсэх, аюулгүй байдалд хяналт тавьж ажиллах боломж бүрдэж эхэлсэн.

11. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2019 оны А/339 дүгээр тушаалаар Хүүхдийн эрхийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.1 дэх заалт, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 51 дүгээр зүйлийн 51.1 дэх хэсгийг үндэслэн Хүүхдийн эрхийн тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх ажлыг иргэний нийгмийн байгууллага, Олон улсын байгууллагын оролцоотойгоор зохион байгуулж, хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах төслийг бэлтгэж байна. Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх ажлыг НҮБ-ын

⁶ ЦЕГ

Хүүхдийн сангийн дэмжлэгтэйгээр Олон улсын байгууллагатай хамтран зохион байгуулж эхлээд байна.

ДӨРӨВ. ХҮҮХДИЙН ЭСРЭГ ҮЙЛДЭГДЭЖ БУЙ ГЭМТ ХЭРЭГ, ЗӨРЧЛИЙН ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ, ТАЙЛАН

Цагдаагийн ерөнхий газрын статистик мэдээллээр 2020 оны 8 сарын байдлаар гэмт хэргийн улмаас 762 хүүхэд хохирч, үүнээс 82 хүүхэд амь насаа алдаж, 290 хүүхэд гэмтсэн байна. 2020 оны 8 сарын байдлаар гэмт хэрэгт 513 хүүхэд холбогдон шалгагдаж, хүүхэд оролцсон гэмт хэрэг 390 бүртгэгдсэн байна.

2010 онд хүний бэлгийн эрх чөлөө, халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн хохирогч хүүхдийн тоо 152 байсан бол 2017 онд 189, 2018 онд 206, 2019 онд 253, 2020 оны 8 сарын байдлаар 162 хүүхэд, бэлгийн мөлжлөгийн хохирогч 2 хүүхэд бүртгэгдсэн байна⁷.

1. Хүүхдийн эрхийн тухай хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн хэрэгжилтийг ханган ажиллаж, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд, Улсын ерөнхий байцаагчийн 2017 оны А/181 тоот тушаалаар 32 албан хаагчид, 2020 оны А/131 дүгээр тушаалаар 25 албан хаагчид хүүхдийн эрхийн улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн эрх олгосон.

2020 оны 9 сарын байдлаар Хүүхдийн эрхийн улсын ахлах байцаагч 7, улсын байцаагч 47 албан хаагч ажиллаж байна. 2019 оны А/347 дугаар тушаалаар “Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагчийн дүрэм”, “Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагчийг бэлтгэх, эрх сунгах сургалтын жишиг хөтөлбөр”-ийг шинэчлэн баталж мөрдөж байна. Улсын Их хурлын 2020 оны 01 дүгээр сарын 10-ны өдрийн хуралдаанаар Зөрчлийн тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийг хэлэлцэж, хуулийн 6.20 дугаар зүйлд зарим нэмэлт өөрчлөлт орж, Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагчийн шалган шийдвэрлэх зөрчлийн төрөл нэмэгдэж, 38 төрлийн зөрчлийг шалган шийдвэрлэж эхэлсэн.

Байцаагчид Зөрчлийн тухай хуулийн 6.20 дугаар зүйл, 10.23, 15.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу 2017 онд 26, 2018 онд 126, 2019 онд 171, 2020 оны хагас жилийн байдлаар 43 зөрчил шалган шийдвэрлэж, хүүхдийн зуслан, асрамж халамжийн төв, хүүхдийн тоглоомын талбайн стандартууд, Үндэсний морин уралдааны морь унаач хүүхдийн хамгаалалтын хувцас, морины хэрэгсэлд тавих шаардлага зэрэг 4 стандарт, 2 журам, 1 жагсаалтын хэрэгжилтэд урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалт хийж, хууль сурталчлах үйл ажиллагаа зохион байгуулж ажиллаж байна.

2. Хүүхдийн эрхийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйл, Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хорооны журмын дагуу хууль зөрчсөн, гэмт хэргийн гэрч, хохирогч болсон хүүхдэд эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх чиг үүрэгтэй салбар дундын “Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хороо” байгуулагдан ажиллаж байна. Үйлчилгээнд хамрагдсан хүүхдүүд боловсрол эзэмшиж, нийгэмшиж төлөвшин, хуулийн хүрээнд эрхээ хамгаалуулж байна.

Хүснэгт 1. Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хороогоор үйлчлүүлсэн хүүхдийн тоо

№	Үйлчилгээ	2017 он	2018 он	2019 он	2020 оны 2 дугаар улирал
1.	Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хороогоор үйлчилгээ авсан хүүхдийн тоо	618	897	902	329

2019 онд Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хорооны үйл ажиллагааг тогтмолжуулж, гишүүдийн хүүхдийн эрхийн талаарх ойлголт, хандлагыг сайжруулж, хариуцлагажуулах

⁷ ЦЕГ-ын мэдээллийн сан

чиглэлээр Монгол Улсад Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөлтэй хамтран сургалт зохион байгуулж, хорооны гишүүдэд зориулсан арга зүйн гарын авлага боловсруулан хүргэсэн. Хороо нь бага насны бэлгийн хүчирхийллийн хохирогч хүүхэдтэй ажиллах арга зүй, ойлголт хандлага дутмагаас хэрэг бүртгэл хийж, хуулийн дагуу шалгах байдал удаашралтай, насанд хүрээгүй сэжигтэн, холбогдогчийг байцаах, шалгах үед хүүхдийн эрхийг хамгаалж, зөрчил, эрүүгийн хэрэг шалган шийдвэрлэх ажиллагааны сөрөг нөлөөлөөс хамгаалах арга хэмжээг авч ажиллах байдал хангалттай биш, хүүхдийн эрхийн асуудлаар мэргэшээгүй тул гишүүдийг үе шаттайгаар сургах, чадавхжуулах ажлыг тогтмол зохион байгуулж ажиллах шаардлагатай байдаг.

3. Хүний бэлгийн эрх чөлөө, халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн тоо сүүлийн 3 жилд өссөн дүнтэй байна. Бэлгийн хүчирхийллийн хохирогч хүүхдийн 50 орчим хувь нь гэр бүлийн орчинд, ураг төрлийн бэлгийн хүчирхийлэлд өртсөн байдаг. Хохирогч хүүхдэд урт хугацааны нийгэм-сэтгэл зүйн нөхөн сэргээх үйлчилгээ үзүүлэх шаардлагатай боловч энэ төрлийн үйлчилгээ хөгжөөгүй, бүтэц тогтолцоо ч бүрдээгүй байна. 2018 онд нийгэм-сэтгэл зүйн нөхөн сэргээх үйлчилгээ үзүүлдэг “Үжин” төвтэй хамтран ажиллаж, 2-16 насны 13 хүүхдэд, 2019 оонд 34 хүүхдэд 3-6 хүртэлх сарын хугацаанд нөхөн сэргээх үйлчилгээ үзүүлж, хохирогчийг хамгаалах, нийгмийн амьдралд бие даан амьдрах итгэл, чадварыг олголоо.

4. Бэлгийн хүчирхийллийн хохирогч хүүхэдтэй ажиллах, нийгмийн ажлын арга зүйг боловсронгуй анхаарч тус яамнаас НҮБ-ын Хүн амын сантай хамтран “Бэлгийн хүчирхийллийн хохирогч хүүхэд, тэдний гэр бүлтэй ажиллах арга зүй”-н гарын авлагыг боловсруулж, хэрэгжүүлэх талаар арга зүйн бүсчилсэн сургалтыг нийгмийн ажилтан бэлтгэдэг их, дээд сургуулийн багш нартай хамтран зохион байгууллаа. Мөн бага насны хүүхдийг өөрийгөө эрсдэлээс хамгаалахад чиглэсэн “Хүрэхүй” хөтөлбөрийг боловсруулан, арга зүйн сургалтыг зохион байгуулсан. Цаашид хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээг төрөлжүүлэн, албан хаагчдыг чадавхжуулах, бэлгийн хүчирхийлэлд өртсөн хүүхдэд үзүүлэх үйлчилгээг хөгжүүлэх хөгжүүлэх хэрэгцээ шаардлага үүсч байна.

ТАВ. ЭРСДЭЛТ НӨХЦӨЛД АМЬДАРЧ БАЙГАА ХҮҮХДИЙН ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ, НӨХЦӨЛ БАЙДЛЫН ҮНЭЛГЭЭ

Гэр бүл, хүүхэд залуучуудын хөгжлийг газар нь Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 10.2 дахь заалт, Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын үндэсний хөтөлбөрийн 3.3.2.2 дугаар зорилтыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдүүдийн судалгааг нас, хүйс, газар зүйн байршил, нийгэм, эдийн засгийн байдал зэрэг үзүүлэлтээр жил бүр гаргаж дүн шинжилгээ хийж, бодлого шийдвэрт ашиглах, хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлэх үйл ажиллагааг төлөвлөн хэрэгжүүлсэн байна.

Эрсдэлт нөхцөлд буй хүүхдийн мэдээллийн нэгдсэн санг бий болгох ажлын хүрээнд 2018 онд Эрсдэлийн үнэлгээний программыг Эйбль софт ХХК-ний байгууллагын цогц программ хангамжид суурилсан Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил хамгааллын мэдээллийн сангийн дэд программ болгон хөгжүүлж 2018 оны 12-р сарын 15-ны өдөр албан ёсоор хүлээн авсан. Эрсдэлийн үнэлгээний программ нь 21 аймаг, 9 дүүргийн Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар/хэлтсийн хүүхдийн хөгжил, хамгааллын мэргэжилтнүүд мэдээлэл оруулж баяжилт хийж байх 3 талбар бүхий 17 үзүүлэлт бүхий хүүхдийн үндсэн мэдээлэл оруулах болон 1 талбар бүхий хүүхдийн эрсдэлийн үнэлгээ хийх хэсэг, хүүхдийн хөгжил, хамгааллын мэргэжилтэн, сум, баг, хорооны нийгмийн ажилтан мэдээлэл оруулж баяжилт хийж байх нөхцөл байдлын үнэлгээ хийх, зөрчлийн мэдээлэл бүртгэх, хамгааллын төлөвлөгөө боловсруулах, гэр бүлийн мэдээлэл оруулах, гэр бүлтэй байгуулах гэрээ гэсэн 6 талбар бүхий хоорондоо уялдаатай хэсгүүдээс бүрддэг.

Эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдийн судалгааг нас, хүйс, газар зүйн байршил, нийгэм, эдийн засгийн байдал зэрэг үзүүлэлтээр гаргахад дүүрэг хорооны хэсгийн ахлагч, сум, багийг

Засаг дарга, ажилтнуудын оролцоог хангах, мэргэжил арга зүйг чадавхжуулах зорилгоор “Гэр бүл, хүүхдийн хөгжилд баг, хорооны засаг дарга, хэсгийн ахлагчийн үүрэг оролцоо” сэдэвт үндэсний хэмжээний сургалтыг 21 аймаг 9 дүүрэгт зохион байгуулж, 3117 сумын засаг дарга, хорооны хэсгийн ахлагч, 482 сум, хорооны нийгмийн ажилтан нийт 3599 хүнийг хамруулсан. Сургалтын явцад эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдийн судалгааг нас, хүйс, газар зүйн байршил, нийгэм эдийн засгийн байдал зэрэг үзүүлэлтээр авах 50 асуулга бүхий судалгааны асуумжийг боловсруулан 21 аймаг, 9 дүүргийн эрсдэлт нөхцөл байдалд орж болзошгүй хүүхэд, түүний гэр бүлийн гишүүдийн мэдээллийг 1 баг, хороонд 25-30 өрх буюу нийт 120.000 өрх гэр бүлээс суурь судалгааг авч нэгтгэсэн.

Эрсдэлийн үнэлгээний программд эрсдэлт нөхцөлд буй хүүхдийн суурь судалгаа болон хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлд өртөж байсан хүүхдийн хувийн хэрэг зэргийг үндэслэн 2018 онд 15,698 хүүхэд, 2019 онд 4,171 хүүхэд 2,885 хүүхэд буюу нийт 22,754 хүүхдийг бүртгэн хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлж байна. Нийт хүүхдүүдийн 9723 эмэгтэй, 13,031 эрэгтэй, 0-2 насны 966, 3-5 насны 3759, 6-10 насны 7334, 11-16 насны 7859, 17-18 насны 1929, 19-21 насны 907 хүүхэд бүртгэлтэй байна.

2016-2020 оны хагас жилийн байдлаар эрсдэлийн программд бүртгэлтэй 6454 хүүхэд хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлж эрсдэлийг бууруулсан буюу эрсдэлгүй болгосон. Мөн бага эрсдэлтэй 1693, дунд эрсдэлтэй 1524 хүүхдүүдэд хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ болох мэдээллийг хүлээн авах, илрүүлэх, нөхцөл байдлын үнэлгээ хийх, дэмжин холбон зуучлах үйлчилгээг үзүүлж цаашид хамтарсан багийн хяналтанд, өндөр эрсдэлтэй 13083 хүүхэд буюу тэдгээрийн гэр бүлд нийгэм сэтгэл зүйн үйлчилгээ болон хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ, гэр бүлийг дэмжих үйлчилгээг цогцоор нь үзүүлж байна.

Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээг төрлөөр нь авч үзвэл:

2019 онд давхардсан тоогоор мэдээллийг хүлээн авах, илрүүлэх, шалгах үйлчилгээнд 7,497 хүүхэд, нөхцөл байдлын үнэлгээ хийх үйлчилгээнд 5,344 хүүхэд, аюулгүй байдлыг хангах үйлчилгээнд 2,116 хүүхэд, дэмжин холбон зуучлах үйлчилгээнд 7,105 хүүхэд, хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хорооны үйлчилгээ үзүүлэх үйлчилгээнд 1,591 хүүхэд, гэр бүлд нь эргэн нэгтгэх үйлчилгээнд 1,282 хүүхэд буюу нийт 24,935 хүүхэд хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлсэн байна.

2020 оны хагас жилийн байдлаар давхардсан тоогоор мэдээллийг хүлээн авах, илрүүлэх, шалгах үйлчилгээнд 3,435 хүүхэд, нөхцөл байдлын үнэлгээ хийх үйлчилгээнд 3,095 хүүхэд, аюулгүй байдлыг хангах үйлчилгээнд 1,190 хүүхэд, дэмжин холбон зуучлах үйлчилгээнд 3,506 хүүхэд, хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хорооны үйлчилгээ үзүүлэх үйлчилгээнд 816 хүүхэд, гэр бүлд нь эргэн нэгтгэх үйлчилгээнд 764 хүүхэд буюу нийт 12,806 хүүхэд хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээг үзүүлсэн буюу өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулхад 21,3%-иар буурсан байна.

ЗУРГАА. ХҮҮХДИЙН ТУСЛАМЖИЙН 108 УТАСНЫ ТӨВИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА, АШИГЛАЛТ, ТООН МЭДЭЭЛЭЛ

Засгийн газрын 2016 оны 55 дугаар тогтоолоор Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрын дэргэд “Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төв”-ийг байгуулж, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2017 оны А/165 дугаар тушаалаар төвийн дүрэм, бүтэц орон тоог баталсан.

Батлагдсан бүтцийн дагуу 22 хүний орон тоотойгоор үйл ажиллагаа явуулж байгаа ба 4 шугамаар дуудлага, мэдээллийг хүлээн авч, сард дунджаар 10 мянга гаруй дуудлага, хандалт ирж байна. Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын 2017 оны 12 дугаар сарын 11-ний өдрийн А/292 тоот тушаалаар шинэчлэгдэн батлагдсан “Тээврийн хэрэгсэлд тусгай дуут болон гэрлэн дохио тавьж хэрэглэх журам”-ын 2.1.3.4 дахь заалтад Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төвийн тээврийн хэрэгсэлд тусгай болон гэрлэн дохио тавьж хэрэглэх тусгай

зөвшөөрөл олгох тухай асуудлыг шийдвэрлэж, эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдэд хүүхэд хамгааллын яаралтай тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх боломж сайжирсан.

2020 онд Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны төвийн дуудлагын бүртгэлийн программын гуравдугаар шатны шинэчлэл хийж, бүртгэл мэдээлэл ба дуудлага мэээллийг утас, мессэж, чатаар хүлээн авах боломжийг бүрдүүлж байна.

Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төв нь хүүхдэд орон зай, цаг хугацаанаас үл хамааран үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, мэдээлэл зөвлөгөө өгөх боломжоор хангах, хүүхдийг үл хайхрах байдал, дарамт мөлжлөг, хүчирхийллийн бүх хэлбэр, эрсдэлт нөхцөлд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах, хариу үйлчилгээ авах боломжийг бүрдүүлдэг. Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төв нь үйлчлүүлэгчийг зөвлөгөө, мэдээллээр хангахаас гадна хүүхдийн эрхийн зөрчил, хамгааллын үйлчилгээ шаардлагатай дуудлага мэдээллийг холбогдох байгууллага, үйлчилгээнд холбон зуучилж, шийдвэрлэлтэд хяналт тавин ажилладаг.

Улсын хэмжээнд эрсдэлт нөхцөлд байгаа, хүчирхийлэлд өртсөн, эрх нь зөрчигдсэн нийт хүүхдийн 83% нь Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төвд мэдээлэгдэж, бүртгэгдэж байна.

Улаанбаатар хотод эрсдлийн түвшин дунд болон түүнээс дээш үзүүлэлттэй тохиолдол бүр дээр Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төвийн хүүхэд хамгааллын шуурхай үйлчилгээний баг очиж ажилладаг ба 2019 онд 1110 хүүхдэд, 2020 оны 9 сарын байдлаар 781 хүүхдэд хамгааллын үйлчилгээ үзүүлж, эрүүл мэндийн бүх төрлийн шинжилгээ үзлэгт хамруулах, шүүх эмнэлэгийн үзлэгт хамруулж, гэмтлийн зэрэг тогтоолох, хүүхэд мэдүүлэг өгөхөд оролцох, нийгмийн ажилтан эрсдэлийн нөхцөл байдлын үнэлгээ хийлгэж, мансууруулах бодис хэрэглэсэн тохиолдолд ЭХЭМҮТ-д хандан хордлого тайлах эмчилгээ хийлгүүлэх, хүүхдийг тайвшруулах зэрэг үйлчилгээг үзүүлж, хүүхдийн аюулгүй байдлыг ханган ажиллаж байна.

Дуудлага мэдээллийг зорилтот дуудлага /Хүүхэд хамгаалал, хүүхдийн эрхийн зөрчил, зөвлөгөө, мэдээлэл хүссэн дуудлага/, зорилтот бус /андуурсан, тасарсан, тоглосон/ гэж ангилан авч үздэг бөгөөд нийт дуудлагын⁸ 52.8 хувийг зорилтот, 47.1 хувийг зорилтот бус дуудлага, мэдээлэл эзэлж байна. Зорилтот дуудлагын 60-70 хувийг зөвлөгөө мэдээлэл хүссэн дуудлага эзэлдэг бол 30 орчим хувийг хүүхэд хамгаалал болоод хүүхдийн эрхийн зөрчлийн дуудлага мэдээлэл эзэлдэг.

Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төв 2017 оноос 2020 оны 09 дүгээр сарын 30-ны байдлаар нийт 554,656 дуудлага хүлээн авсан байна. Үүнээс зорилтот 290,061 дуудлага, хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ шаардлагатай 97,346, хүүхдийн эрхийн зөрчлийн тухай 6,109 дуудлага, зөвлөгөө хүссэн 29,309 дуудлага, мэдээлэл хүссэн 157,297 дуудлага бүртгэгдэж, шаардлагатай үйлчилгээг чиг үүргийн хүрээнд үзүүлсэн.

Нийт дуудлага мэдээллээс хүүхдийн эрхийн зөрчил, хүүхэд хамгааллын 20,172 хэргийн тохиолдлыг аймаг, дүүргийн Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар, хэлтэс, холбогдох мэргэжилтэн, Хамтарсан багт холбон зуучилж 14,426 хэргийн тохиолдол буюу нийт бүртгэгдсэн тохиолдлын шийдвэрлэлт 2017 онд 53.6 хувь, 2018 онд 73.1 хувь, 2019 онд 78.3 хувь

Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төвд 2017, 2019 оны жилийн эцсийн байдлаар бүртгэгдсэн дуудлага мэдээллийг харьцуулахад нийт дуудлагын тоо 4,5 хувиар буурсан хэдий ч хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ шаардлагатай дуудлага 0,4 хувиар, тэр дундаа хүүхдийн бие махбодийн хүчирхийлэл 23,2 хувь, бэлгийн хүчирхийлэл 22,6 хувь, сэтгэл санааны хүчирхийлэл 156 хувь, үл хайхрах хүчирхийлэл 201,4 хувиар тус тус өссөн үзүүлэлттэй байна. Түүнчлэн хэргийн тохиолдлын тоо 132,1 хувиар өссөн байгаа нь нэг талдаа хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийн талаар иргэдийн ойлголт, хандлага сайжирч илрүүлэлт

⁸ Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төвд 2017 оноос 2020 оны 09 сарын 15-ны статистик

нэмэгдсэн гэж үзэж болох хэдий ч нөгөө талдаа хүүхдийн эсрэг хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх нөлөөллийн ажлын чанар, хүртээмж хангалтгүй байгааг илэрхийлж байна.

Хүүхдийн эрхийн зөрчлийн дуудлага 11,9 хувиар буурсан хэдий ч гэр бүл салалтын улмаас хүүхдийн асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчдийн хоорондын маргаантай асуудлаас хүүхдийн эрх зөрчигдсөн гэсэн дуудлагын тоо 129,9 хувиар нэмэгдсэн байна.

Зөвлөгөө хүссэн дуудлагын тоо 36,8 хувиар буурсан боловч хүүхдийн хүмүүжлийн эерэг аргын талаар дуудлага 52,8 хувь, хүүхдийн зан үйлийн талаар дуудлага 126,4 хувиар тус тус өссөн. Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үндсэн зорилго хүүхдийн өмнө тулгамдсан асуудлаар зөвлөгөө өгөх, тэдний үзэл бодлыг сонсох, шаардлагатай үйлчилгээнд холбон зуучлах үйлчилгээ байдаг хэдий ч Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны талаар сурталчилгаа нөлөөллийн арга хэмжээ багассантай холбоотойгоор хандалтын тоо буурсан гэж үзэж байна.

Мэдээлэл хүссэн дуудлагын хувьд 3,4 хувиар өссөн, тэр дундаа Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төвд өгсөн дуудлага, мэдээллийн мөрөөр хэрхэн ажиллаж, ямар арга хэмжээ авсан талаар мэдээлэл хүссэн дуудлага 39 хувь, дуудлага мэдээллийн дагуу асуудлыг хариуцан ажиллаж байгаа холбогдох байгууллагын талаар мэдээллийг хүссэн дуудлага 51,8 хувиар нэмэгдсэн дүнтэй байна.

Хүснэгт 2. Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төвийн дуудлага, тохиолдлын шийдвэрлэлт /2017-2020 оны 3 дугаар улирлаар/

№	Үзүүлэлт	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он
1	Нийт дуудлагын тоо	147891	174818	141193	90754
2	Зорилтот дуудлага	75810	84579	73366	56306
3	Тохиолдлын /кейс/шийдвэрлэлтийн тоо, хувь	2652	5562	6155	5803

ДОЛОО. ХҮҮХДИЙН ЭРХИЙН ТАЛААР АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БУЙ АРГА ХЭМЖЭЭ, БАРИМТАЛЖ БУЙ БОДЛОГО

1. 2016 онд батлагдсан Хүүхэд хамгааллын тухай хуулиар хүүхэд хамгааллыг гэр бүл дэх, боловсролын салбар дахь, эрүүл мэндийн үйлчилгээн дэх, хэвлэл мэдээлэл, цахим орчин дахь, олон нийтийн арга хэмжээ, үйлчилгээн дэх гэж бүхий л орчинд хэрэгжүүлэхээр хуульчилж, уг хуулийн зохицуулалтаар “хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээг” хүүхдийн эсрэг зөрчил, гэмт хэргийн шинжтэй дуудлага хүлээн авч шалгахаас авхуулаад ар гэрт нь эргэн нэгтгэх хүртэл 6 шатлалт үйлчилгээг үзүүлэхээр заасан.

2. 2019 онд хүүхэд хамгааллын үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулах, холбогдох дүрэм, журам, стандартын хэрэгжилтийг хангах чиглэлээр нийт 18 үйл ажиллагаа зохион байгуулж, хүүхдэд хүүхэд хамгааллын урьдчилан сэргийлэх үйлчилгээг 181,890 хүүхдэд, хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээг 13,468 хүүхдэд үзүүлсний үр дүнд хүүхдүүд хамгаалуулах, эсэн мэнд амьдрах, боловсрол эзэмших, нийгмийн амьдралд оролцох эрхээ эдэлж, хоёрдогч эрсдэлээс урьдчилан сэргийлж ажилласан.

3. Гэр бүлийн хөгжлийг дэмжих, үйлчилгээний хүрээнд “Гэр бүлийг дэмжих туршилтын хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлж эхэлсэн. Уг хөтөлбөрийн хүрээнд 40,000 өрхөөс судалгаа авч, 8100 өрхийг сонгон, гэр бүлийн зөвлөгч нараар дамжуулан тухайн гэр бүлийн нөхцөл байдал, тулгамдсан асуудлыг судлан, тодорхойлж, тухайн гэр бүлийн хэрэгцээ, онцлогт тохирсон хөгжлийн төлөвлөгөө боловсруулах, шаардлагатай үйлчилгээнд холбон зуучлах, зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлж, гэр бүлд чиглэсэн үйлчилгээний арга зүйг боловсрууллаа. “Гэр бүлийг дэмжих туршилтын хөтөлбөр”-т хамрагдаж байгаа 8100 өрхийн 29,160 иргэн хамрагдаж байгаагаас 15,020 нь хүүхэд байна. Сонгогдсон өрхүүдийг эрүүл мэнд, боловсрол, халамжийн

үйлчилгээнд холбон зуучилж, гэр бүлд хоол хүнс, ахуйн болон хэрэглээний тусламж үзүүлж, зарим өрхөд гэр, газрын асуудлыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлж, нийгэм-сэтгэл зүйн сургат, зөвлөгөө өгч, хүүхдийн эрх, хамгаалал, гэр бүлийн харилцаа, хүүхэд хүмүүжүүлэх эерэг аргын сургалтыг тогтмол зохион байгуулж ажилласан. Үүний үр дүнд нийт өрхийн 23%-д эрсдэл буурч, 56% нь хүүхэд хүмүүжүүлэх эерэг аргад суралцсан байна.

4. “КОВИД-19” цар тахлын үед “Эрсдэлт нөхцөлд амьдарч байгаа хүүхдийг илрүүлэх, хэрэгцээг тодорхойлох түргэвчилсэн үнэлгээ”-нд 109,991 өрхийг хамруулж, өндөр эрсдэлтэй 6339 өрхөд хүнс тэжээл, гар ариутгагч, витамин зэргийг олгох ажлыг хөл хорио тогтоосон хугацаанд зохион байгуулж, 346,404,414 төгрөгийн тусламжийг хүүхэд хамгааллын зардлаас, Дэлхийн зөн Монгол ОУБ-тай хамтран хоол хүнс, бэлэн мөнгөний дэмжлэг, тусалцаа шаардлагатай 4437 өрхөд 100 ам долларын бэлэн мөнгөний тусалцаа үзүүлэх ажлыг 10 аймаг, 5 дүүргийн хэмжээнд зохион байгуулсан.

Мөн нийслэлийн 9 дүүргийн эрсдэл өндөртэй 90 өрхийн амьдралын нөхцөл байдалтай танилцаж, хүнс, хоол тэжээлийн тусламж үзүүлж, гэр бүлтэй ажиллах үйлчилгээний төлөвлөгөө гарган ажиллаж, одоогийн байдлаар газар, гэргүй 10 өрхийн асуудлыг бүрэн шийдвэрлэлээ. Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлдэг 6 асрамж халамжийн төв, 8 төрийн бус байгууллага, “Хүчирхийллийн эсрэг үндэсний төв” ТББ-ийн хамгаалах байр, “Лантуун дохио” ТББ-уудад нийт 34,000,000 төгрөгийн хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлж, эдгээр байгууллагын үйл ажиллагааг дэмжиж ажилласан.

5. 2016 онд Хүүхэд хамгааллын тухай хуулинд, 2017 онд Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулиар эрсдэлт нөхцөлд амьдарч буй хүүхэд, гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогчдод анхан шатны тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх чиг үүрэгтэй Хамтарсан баг байгуулагдсан. Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар 2017 оныг “Хамтарсан багийг чадавхжуулах жил” болгон зарлаж, төр, олон улсын байгууллагуудтай хамтарч хүний болон санхүү, эдийн засаг, техникийн нөөц бололцоог богино хугацаанд нэг дор, үр дүнтэй төвлөрүүлж, 82 хүнийг сургагч багшаар бэлтгэж, сургалтыг нэг агуулга, хөтөлбөртэй болгож, үндэсний хэмжээнд 609 хамтарсан багийн 4634 гишүүнийг чадавхжуулсан. Үүний үр дүнд хамтарсан багаар үзүүлж буй илрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх, хохирогчид үзүүлэх үйлчилгээ сайжирч эхэлсэн. Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлд заасны дагуу түр хамгаалан байрлуулах үйлчилгээ, сэтгэл зүйн зөвлөгөө үзүүлэх үйлчилгээ, нийгмийн халамжийн үйлчилгээ, хүүхэд хамгааллын үйлчилгээтэй холбоотой мэдээллийн сан бүрдүүлж, улирал тутам мэдээллийг анхан шатнаас нэгтгэн авч дүн шинжилгээ хийж байна. Хамтарсан багийн үйл ажиллагааг үнэлэх аргачлалыг боловсруулж, орон нутагт туршиж байна.

2020 оны байдлаар Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулиар эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхэд, гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогчдод анхан шатны тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх чиг үүрэгтэй 676 хамтарсан баг ажиллаж байгаа бөгөөд 2254 гэр бүлд үйлчилгээ үзүүлж, 650 иргэний аюулгүй байдлыг хангаж, 4444 хүүхдэд хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ, 1009 иргэнд эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлсэн. Мөн 1263 иргэнийг зохих байгууллагуудад холбон зуучилж, шаардлагатай үйлчилгээнд хамрууллаа.

6. Монгол Улсын Засгийн газрын 2020 оны 43 дугаар тогтоолоор Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн ерөнхий газрын дэргэдэх “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн сэргээн засах хөгжлийн төв”-д 50 ортой хүүхдийн тасгийг шинээр байгуулсан. Шинээр нээсэн тасагт эцэг эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчгүй, эцэг эх нь асран хамгаалах чадваргүйн улмаас хүүхдийн төрөлжсөн асрамж, халамжийн төвд амьдарч байгаа, Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төв, Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ, түр хамгаалах байранд хамгаалагдаж байгаа, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч нь тодорхойгүй, хүчирхийлэлд өртсөн 18 хүртэлх насны хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд үйлчилгээ авч байна. Тогтоолын хэрэгжилтийг ханган ажиллаж, Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрын даргын 2020 А/109 тоот тушаал батлагдаж, тус тасагт хүүхдийн төрөлжсөн асрамж халамжийн төв, Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ, түр хамгаалах байрнаас эхний ээлжинд

хүнд хэлбэрийн хөгжлийн бэрхшээлтэй 18 хүүхдийг хүлээн авч эмчилгээ сувилгааг эхлүүлээд байна. Эдгээр хүүхдэд үйлчилгээ үзүүлэхэд шаардагдах зардлыг хүүхэд хамгааллын зардлаас санхүүжүүлж, одоогийн байдлаар 277,4 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон байна.

7. Улсын хэмжээнд 2020 оны байдлаар үйл ажиллагаа явуулж байгаа 18 Нэг цэгийн үйлчилгээний төв, 15 Түр хамгаалах байр хохирогчийн аюулгүй байдлыг хамгаалах чиг үүрэгтэй ажиллаж байна. Ковид-19 цар тахлын улмаас тогтоосон хөл хорионы хугацаанд хүчирхийллийн хохирогчид үйлчилгээ үзүүлэх Нэг цэгийн үйлчилгээний төв, Түр хамгаалах байранд үйлчлүүлсэн иргэдийн тоо өнгөрсөн онтой харьцуулахад 87 хувиар өссөн. Ялангуяа нийслэлийн Чингэлтэй, Сүхбаатар дүүрэгт 2020 оны 4 сард 1311 гэр бүлийн хүчирхийллийн дуудлага ирж, хүчирхийллийн хохирогч 100 гаруй хүүхэд бүртгэгдсэн. Иймээс манай яамнаас 2020 оны 05 дугаар сард НҮБ-ын Хүн амын санд хүсэлт тавьж, "Жендэрт суурилсан хүчирхийлэлтэй тэмцэх нь" төслийн санхүүгийн дэмжлэгээр Чингэлтэй дүүрэгт 8, Сүхбаатар дүүрэгт 20 үйлчлүүлэгч хүлээн авах хүчин чадалтай Нэг цэгийн үйлчилгээний төвийг шинээр байгуулаад байна. Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газраас 2018 онд түр хамгаалах байрны тоог нэмэгдүүлж, хүчирхийллийн хохирогчид үзүүлэх аюулгүй байдлын хамгаалалт, хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлэх үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч, 2018 онд Дорноговь аймгийн Замын-Үүд, Сэлэнгэ аймгийн Алтанбулаг, Мандал сумдад "Эрсдэлт нөхцөлд байгаа эрүүл мэнд, амь нас, аюулгүй байдал, хөгжих хэвийн орчин алдагдсан насанд хүрээгүй хүүхдийг эрсдэлээс хамгаалах" зорилгоор 3 түр хамгаалах байр байгуулж, 64,0 сая төгрөгийн санхүүжилтийг шийдвэрлэн, байрны тохижилт үйлчилгээ болон 6 ажилтныг орон тоогоор ажиллуулах зардлыг шийдвэрлэсэн, мөн 2019 онд хүчирхийлэлд өртсөн хүүхдэд хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлэх, нийгэм сэтгэл зүйн үйлчилгээг хүртээмжтэй, чанартай хүргэх зорилгоор Дархан-Уул, Дорнод, Архангай, Баянзүрх дүүрэг, Дорноговь аймгийн Сайншанд сум, Сэлэнгэ аймгийн Мандал сумдын түр хамгаалах байр, нэг цэгийн үйлчилгээний төвийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, хэвийн үйл ажиллагааг хангах, хохирогчдод үйлчилгээ үзүүлэхэд ХНХЯ, СЯ-аар батлагдсан төсвийн хуваарилалтад 113,0 сая төгрөгийн санхүүжилтийн дэмжлэг үзүүлэхээр шийдвэрлүүлэн, мэргэжил арга зүйгээр ханган хамтран ажилласан.

Улсын хэмжээнд 2017 онд аюулгүй байдлын хамгаалалтын үйлчилгээг 800 хохирогчид, 2018 онд 1670 хохирогчид, 2019 онд 1875, 2020 оны 8 сарын байдлаар 1785 хохирогчид үйлчилгээ үзүүлсэн байна. Үүнээс 0-18 хүртэлх насны хүүхдийн тоог сүүлийн 3 жилээр авч үзвэл.

- 2017 онд -1488 хүнд, үүнээс 321 хүүхэд
- 2018 онд -1866 хүнд, үүнээс 1369 хүүхэд
- 2019 онд - 2537 хүнд, үүнээс 2020 хүүхэд
- 2020 оны 9 сарын байдлаар-1294 хүнд, үүнээс 1248 хүүхэд аюулгүй байдлын хамгаалалтын үйлчилгээ, хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ авсан байна.

Үүнээс Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төвийн дэргэдэх Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ, түр хамгаалах байраар 2018 онд 995 хүүхэд, 2019 онд 996, 2020 оны 9 сарын байдлаар 718 хүүхдэд аюулгүй байдлын хамгаалалт, хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлсэн нь нийт ачааллын 69,9 хувийг эзэлж байна.

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.4-т "Түр хамгаалан байрлуулах үйлчилгээний зардлыг нэг хүнд ногдох хувьсах зардлын хэмжээгээр тооцох бөгөөд хувьсах зардлыг тооцох журмыг нийгмийн хамгааллын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батлахаар заасны дагуу Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2020 оны А/150 дугаар тушаалаар "Түр хамгаалан байрлуулах үйлчилгээний нэг хүнд ногдох хувьсах зардал тооцох журам" батлагдлаа. Тус журмаар гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогчийн амь нас, эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор түүнийг түр хамгаалах байранд байрлуулж, үйлчилгээ үзүүлэхэд шаардагдах нэг хүнд ногдох хувьсах зардлыг тооцох харилцааг зохицуулна.

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.1-д заасан “Түр хамгаалан байрлуулах үйлчилгээ, нийгмийн халамжийн үйлчилгээ, хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ үзүүлэх, сэтгэл зүйн зөвлөгөө өгөх, холбон зуучлах ажлыг зохион байгуулах тухай” журмыг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2020 оны А/149 дугаар тушаалаар батлууллаа. Энэхүү журам нь Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.1-д заасан ажлыг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий бүх шатанд ажиллаж буй ажилтны гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх, хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, хохирогчид нийгмийн үйлчилгээг шуурхай, цогц, хүртээмжтэй, чанартай хүргэх эрхзүй, онолын болон практик мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэхэд чиглэнэ. Гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогчид үзүүлэх хамгааллын үйлчилгээний etuslamj.mn мэдээллийн системийг шинээр үүсгэж, хүчирхийллийн хохирогч хүүхэд, эмэгтэйчүүдэд үзүүлэх нийгмийн ажил, үйлчилгээний бүртгэлийн програм, иргэд, олон нийтэд гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх мэдээлэл, зөвлөгөө өгөх, хэрэглэгчийн програм хөгжүүлэлтийг хийж байна. Уг мэдээллийн системийг бий болгосноор гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогч хүүхэд, эмэгтэйчүүдийн хүчирхийллийн тохиолдол бүрийг бүртгэх, хохирогчид үзүүлэх нийгмийн үйлчилгээний явц бүрийг тодорхойлох, хохирогчийн тухайн үеийн бодит мэдээллийг албажуулах, үйлчилгээний бүртгэл, мэдээллийг бүрэн цахимжуулах улмаар анхан шатны бүх үйлчилгээг нийгмийн ажлын мэргэжлийн удирдлага, арга зүйгээр хангах, хяналт, хариуцлагын удирдлагын тогтолцоог сайжруулна. Түүнчлэн иргэд, олон нийтийг гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх хууль эрх зүйн болон хохирогчид үзүүлэх үйлчилгээний талаарх мэдээлэл, гэр бүлийн харилцааны тулгамдсан асуудал, хүчирхийллийг даван туулах зөвлөгөөг онлайн хэлбэрээр болон мэргэжлийн сэтгэл зүйч, хуульчаас авах, хүчирхийлэлд өртсөн, өртөж болзошгүй шийдвэрлэсэн тохиолдолд хамгааллын үйлчилгээнд шуурхай хамрагдах боломжийг олгох юм.

8. Улсын хэмжээнд 2020 оны 9 сарын байдлаар Монгол Улсад 21 байгууллагын 31 асрамж, халамжийн төв ажиллаж, 1069 хүүхдэд үйлчилгээ үзүүлж, 512 ажилтан, албан хаагч ажиллаж байна. Монгол Улсын Хүүхдийн эрхийн тухай, Хүүхэд хамгааллын тухай, Гэр бүлийн тухай, Нийгмийн халамжийн тухай хуулиар халамж, асрамжийн үйлчилгээ, үйл ажиллагаа зохицуулагддаг. Өнөр бүл” хүүхдийн төв, нийслэлийн “Хүүхэд, залуучуудын сургалт хүмүүжлийн тусгай цогцолбор”, Эрүүл мэндийн яамны харьяа “Хүүхдийн төв сувилал” улсын төсвөөс, бусад 28 төв нь олон улсын болон гадаадын иргэний санхүүжилтээр ажилладаг. Улсын асрамжийн “Өнөр бүл” төв, нийслэлийн Хүүхэд, залуучуудын сургалт хүмүүжлийн тусгай цогцолборууд 2018-2019 онуудад шинэчилсэн стандартаар бүтэц, зохион байгуулалт болон орчны нөхцөл байдлаа сайжруулсан. Эдгээр төвүүдэд 2017 онд 1034 хүүхэд, 2018 онд 1054 хүүхэд, 2019 онд 1067 хүүхэд амьдарч байна.

Хүүхдүүдийг насаар нь авч үзвэл, 0-5 нас 178 (16,6%), 6-10 насны 294 (27,5%), 11-14 нас 273 (25,5%), 15-18 нас 258 (24,1%), 18-с дээш насны 66 хүүхэд (6,1%) залуучууд амьдарч байна. Нийт хүүхдийн:

- 23,1 хувь буюу 247 нь бүтэн өнчин,
- 44,9 хувь буюу 480 нь хагас өнчин,
- 29,6 хувь буюу 317 нь гэр бүлтэй,
- 2,5 хувь буюу 27 хүүхэд олдмол гэсэн бүртгэлтэй байна.

Хүүхдийн асрамж халамжийн төвд 18 болон түүнээс дээш насны 118 залуу амьдарч байгаагаас бүтэн өнчин 57, хагас өнчин 48, гэр бүлтэй 8, эцэг эх нь тодорхойгүй 5, хөгжлийн бэрхшээлтэй 11 залуу байна.

- 2019 онд асрамж, халамжийн төвд амьдарч байгаа хүүхдийг нийгмийн амьдралд бие даан амьдрах чадварыг эзэмшүүлэх зорилготой “Бие даан амьдрах сургалтын хөтөлбөр” боловсруулан хэрэгжүүлж эхэлсэн.
- 2019 онд гэр бүлд нь эргэн нэгтгэх боломжтой 91 хүүхдийн судалгааг гаргаж, гэр бүлтэй ажиллаж холбогдох үйлчилгээг үзүүлсэний үр дүнд 76 хүүхдийг гэр бүлд нь эргэн нэгтгэсэн.

- Ерөнхий боловсролын сургуульд суралцдаг 594 хүүхдэд сургалтын хэрэгсэл, хичээлийн дүрэмт хувцас олгож, боловсрол эзэмших эрхийг дэмжин ажилласан. 2019 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн Улаанбаатар Төмөр зам хувь нийлүүлсэн нийгэмлэгтэй байгуулсан АҮГ/19/610, 269/2019 тоот санамж бичгийн дагуу Улаанбаатар Төмөр зам хувь нийлүүлсэн нийгэмлэг нь Хүүхдийн төрөлжсөн асрамж халамжийн төвд амьдарч байгаа 18 болон түүнээс дээш насанд хүрч дотоодын их, дээд сургуульд элсэн орсон нийт 12 хүүхдэд сургалтын болон дотуур байрны зардал, сарын хэрэглээний зардлыг олгож эхэлсэн. Эдгээр оюутнууд нь Олон улсын Улаанбаатар их сургууль /3 хүүхэд/, Олон улсын Эм-Ай-Ю сургууль, /2 хүүхэд/, Төмөр замын дээд сургууль /1 хүүхэд/, Монгол Улсын Анагаахын шинжлэх ухааны их сургууль /2 хүүхэд/, Боловсролын их сургууль /3 хүүхэд/, Орхон аймаг дахь Ш.Отгонбилэгийн нэрэмжит Технологийн сургуулиудад /1 хүүхэд/ тус тус амжилттай суралцаж байна.
- 2020 оны 07 дугаар сарын 30-ний өдрийн Нийслэлийн орон сууцны корпорацитай байгуулсан 02/2020 тоот “Хамтран ажиллах санамж бичиг”-ийн дагуу хүүхдийн асрамж халамжийн төвөөс бие даан амьдрахаар гарч буй 2 хүүхдийг түрээсийн орон сууцанд хамруулсан. Эдгээр 2 хүүхдэд суралцахын хажуугаар хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлж, Нийслэлийн Орон сууцны корпорацийн олон нийттэй харилцах албанд 1 хүүхэд, Онцгой байдлын албаны дадлагажих сургалтанд 1 хүүхдийг хамруулж, нийслэлийн Онцгой байдлын газарт ажилд оруулсан. Цаашдаа аймаг, орон нутгийн Засаг дарга нар халамж, асрамжийн төвд өөрсдийн захирамжаар шилжүүлсэн хүүхдийн нөхцөл байдалтай эргэн танилцаж, халамж, асрамжийн төвөөс гарч байгаа хүүхдийн нийгэмд бие даан амьдарч, зөв иргэн болж төлөвших, мэргэжил эзэмших, тогтвортой ажлын байртай, өмчийн газартай, амьдрах орон гэртэй болоход анхаарал хандуулж ажиллах шаардлагатай хэвээр байна.

9. Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар, Стандарт хэмжил зүйн үндэсний газрууд хамтран “Үндэсний морин уралдааны морь унаач хүүхдийн хамгаалалтын хувцас, морины хэрэгсэлд тавих шаардлага MNS 6264:2018 стандарт”-ыг 2017 онд шинэчлүүлэн батлуулж, мөрдүүлж байна. 2019 онд нэгдсэн Үндэстний байгууллагын Хүүхдийн эрхийн хороо, Олон Улсын Хөдөлмөрийн байгууллагаас Монгол Улсын Засгийн газарт өгсөн удаа дараагийн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж, өвөл, хаврын улиралд хурдан морины уралдаан, сунгаа, үсэргээ зохион байгуулахыг бүрэн хориглосон Засгийн газрын 57 дугаар тогтоол батлуулсан.

2018 оноос хурдан морины уралдаанч хүүхдийг биосканаар бүртгэж, хурдан морины уралдаанч хүүхдийн гэнэтийн ослын даатгалын нөхцөлийг боловсронгуй болгож, мэдээллийн сан үүсгэсэн. Үндэсний морин уралдаанч хүүхдийн хамгаалалтын хувцас, морины хэрэгсэлд тавих шаардлага MNS 6264:2018 стандарт болон Засгийн газрын 2019 оны “Хурдан морины уралдааны талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 57 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангуулж, хяналт тавьж ажилласны үр дүнд 2019 онд 172 удаагийн уралдаан зохион байгуулагдсан нь 2018 онтой харьцуулахад 2,8 дахин буурсан, уралдааны үед мориноос унасан хүүхдийн тоо 448 байгаа нь өмнөх оноос 213-аар буурсан үзүүлэлттэй байна. 2019 онд уралдааны үед мориноос унаж бэртсэн 121 хүүхэд 186.6 сая төгрөгийн гэнэтийн ослын даатгалын нөхөн олговор авсан байна. 2020 онд Үндэсний их баяр наадамд 13,519 хурдан морь унаач хүүхдийн мэдээллийг “Хүүхэд, гэр бүлийн мэдээллийн сан”-гийн “Уралдаанч хүүхэд” цэст бүртгэж, “Үндэсний морин уралдааны уралдаанч хүүхдийн хамгаалалтын хувцас, морины хэрэгсэлд тавигдах шаардлага MNS 6264:2018” стандартын дагуу хяналт тавьж ажилласан. Үндэсний их баяр наадмын үед Хурдан морь унаач хүүхдийн даатгалыг Санхүүгийн зохицуулах хорооноос албан ёсны зөвшөөрөл авсан “Ард”, “Бодь”, “Миг”, “Монгол”, “Монре”, “Мөнх”, “Номин”, “Практикал”, “Тэнгэр”, “Хаан” гэсэн даатгалын компани хийсэн бөгөөд нийт мориноос унаж, бэртэж гэмтсэн 27 хүүхдэд 64,339,513 төгрөгний нөхөн олговор олгосон байна.

Хүснэгт 3. Хурдан морины уралдаанч хүүхдийн тоон мэдээлэл /2017-2020 он/

№	Он	Нийт уралдааны тоо	Уралдаанч хүүхдийн тоо	Үүнээс:			Нийт Даатгалд хамрагдсан хүүхдийн тоо	Үүнээс:	
				Мориноос унасан хүүхдийн тоо	Гэмтэл бэртэл авсан хүүхдийн тоо	Нас барсан хүүхдийн тоо		Даатгалаас нөхөн олговор авсан хүүхдийн тоо	Нөхөн олговорт авсан нийт мөнгөн дүн
1	2017 он	394	10,453	629	159	2	0		
2	2018 он	491	10,435	661	98	2	5,660	49	81,000,000
3	2019 он	183	10,295	448	129	1	8,450	121	186,000,000
4	2020 он	35	13,519	211	27	1	6,921	27	64,339,513

10. Хүүхэд хамгааллын тухай хууль, “Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлэх хуулийн этгээдийг магадлан итгэмжлэх журам”-ын дагуу 2018 оноос хүүхдийн эрх, хамгааллын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагуудыг магадлан итгэмжилж эхэлсэн.

- 2018 онд 6 сарын хугацаатай магадлан итгэмжлэл авсан 42 төрийн бус байгууллага;
- 2019 онд 2 жилийн хугацаатай магадлан итгэмжлэл авсан 39 төрийн бус байгууллага;
- 2020 онд 2 жилийн хугацаатай магадлан итгэмжлэл авсан 8 төрийн бус байгууллага;

Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ үзүүлэх төрийн бус байгууллагыг магадлан итгэмжилснээр төрийн зарим чиг үүргийг төрийн бус байгууллагаар гэрээлэн гүйцэтгүүлэх боломжтой болсон. 2018 онд магадлан итгэмжлэгдсэн 18 төрийн бус байгууллагатай гэрээ байгуулж, хамгааллын үйлчилгээ шаардлагатай байгаа 1 066 хүүхдэд хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ үзүүлж, 380,0 орчим сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон. 2019 онд тендерт шалгарсан Хүчирхийллийн эсрэг үндэсний төв, “Хүүхдийн эрх, хамгаалал төв” ТББ. Монголын урлагийн сэтгэл заслын мэргэжлийн холбоо гэсэн 3 төрийн бус байгууллагатай зөвлөх үйлчилгээний гэрээ байгуулж, 140,6 сая төгрөгийн санхүүжилт олгож 141 хүүхдэд үйлчилгээ үзүүлсэн.

11. Хүүхдийн төв сувиллаас өөр асрамж, халамж зайлшгүй шаардлагатай 0-3 насны хагас, бүтэн өнчин, эцэг эх, асран хамгаалагч нь асарч халамжлах боломжгүй байнгын асаргаа, дэмжлэг шаардлагатай, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд нөхөн сэргээх, асрах, эмчилгээ сувилгааны үйлчилгээ үзүүлэх чиг үүрэгтэй байгууллага байхгүй. Хүүхдийн тусламжийн 108 утасны үйлчилгээний төв, Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ түр хамгаалах байранд хүргэгдэн ирсэн 0-3 хүртэлх насны хүүхдийн эрхийг хамгаалж, эрүүл мэндийн нөхөн сэргээх, холбон зуучлах, гэр бүлд нь эргэн нэгтгэх ажлыг системтэй, үр дүнтэй зохион байгуулах зорилгоор “Хүүхдийн төв сувилал”-тай хамтран ажиллах санамж бичгийг байгуулж үйл ажиллагааг дэмжих санхүүжилтийг олгосон. Үүний үр дүнд түр хамгаалах байрнаас үйлчилгээ авах хүүхдэд тусгайлан 10 ор гаргаж хүчин чадлыг нь алдагдуулахгүйгээр өргөтгөн хамтран ажиллаж байна.

12. Хүүхдийн хөгжил, оролцоог дэмжих чиглэлээр хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагаа: 2018 оноос өмчийн хэлбэр харгалзахгүй хүүхдийн зуслангийн хөгжлийн хөтөлбөрт санхүүжилт олгож, зусланд хамрагдах хүүхдийн тоог 2016 онтой харьцуулахад 46 хувиар нэмэгдүүлсэн байна. Хүүхдүүд цахим тоглоомонд донтох, гэмт хэрэг зөрчилд холбогдох зэрэг эрсдэлд өртөх нь эцэг эхчүүдийн хариуцлагатай холбоотой боловч хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийг дэмжих, чөлөөт цагийг өнгөрүүлэх газар хомс байгаатай бас холбоотой байна. Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт “аймаг, дүүргүүдэд хүүхдийн хөгжлийн ордон байгуулах” асуудал

тусгагдсан ч одоогоор хөрөнгийн асуудал шийдвэрлэгдээгүй хэвээр байна. 2019 онд “Би нар” төсөл хэрэгжүүлж, Улаанбаатар хотын алслагдсан 6 дүүрэгт 16 төрлийн дугуйлан байгуулж, хүүхдийг хөгжлийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх ажлыг эхлүүлсэн.

- Хүүхдийн зуслангийн үйл ажиллагаа, Ерөнхий шаардлага MNS5633:2019 стандартыг шинэчлэн баталж, Хүүхдийн зусланд хэрэгжүүлэх хөгжлийн хөтөлбөр шинээр боловсруулж баталсан. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Монголын зуслангуудын холбоотой хамтран зуслангийн удирдлага, ажилтнуудыг чадавхжуулах сургалтыг зохион байгуулж, мэргэжил арга зүйгээр ханган ажиллалаа. 2019 онд улсын хэмжээнд 16 аймаг, нийслэлд нийт 36 хүүхдийн зуслан, 1 зуслан-сувилал үйл ажиллагаа явуулж, 84.677 хүүхэд хамрагдсан. Архангай, Баянхонгор, Дархан-Уул, Орхон аймгийн хүүхдийн зуслан дээр гэр бүлийн хөтөлбөрийг шинээр хэрэгжүүлж, 722 гэр бүл хүүхдүүдийн хамт зусланд амарсан.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, гэр бүлийн тусгай хөтөлбөр боловсруулж, хөгжлийн бэрхшээлтэй 150 хүүхдийг гэр бүлийн хамт 5 хоногийн хөтөлбөрт, 60 хүүхдийг сувиллын зусланд 7 хоногийн хөтөлбөрт үнэ төлбөргүй амраасан байна.
- Хүүхдийн зуслангийн хөгжлийн хөтөлбөрийн төрөл, хэлбэр, аргачлалыг сайжруулах, зусланд хамрагдах хүүхдийн тоог нэмэгдүүлэх, тэр дундаа эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдүүдийг зуслангийн хөгжлийн хөтөлбөрөөр дамжуулан нийгэмшүүлэх, гэр бүлийн зуслангийн хөтөлбөрийг турших ажлыг зохион байгуулж, шаардлагатай санхүүжилтийг төсөл хэлбэрээр олголоо. Үүнд:
 1. Архангай, Баянхонгор, Говь-Алтай, Дархан-Уул, Дундговь, Орхон, Өмнөговь, Ховд аймгийн Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрын дэргэдэх хүүхдийн зусланд-127.6 сая төгрөг;
 2. Хэнтий аймгийн Монгол хүүхдийн гэр сургалт, зуслан, Баянгол дүүргийн Хүүхдийн төлөө амьдрах ухаан төвийн “Жаргалан” хүүхдийн зуслан сувилалд-24.6 сая төгрөг;
 3. Нийслэлийн ногоон бүсийн хүүхдийн зусланд-250.9 сая төгрөгийн хөгжлийн хөтөлбөрийн санхүүжилт олгосон.

2019 онд 13 аймагт хүүхдийн ордон, 2 аймагт театр, 4 аймагт хүүхдийн хөгжлийн төв ажиллаж, 4-37 төрлийн дугуйланг хичээлүүлж, 5-17 насны 61.034 хүүхэд хамрагдсан нь өмнөх онтой харьцуулахад 50.6%-иар өссөн үзүүлэлттэй байна. Тухайлбал,

- Өвөрхангай аймгийн ГБХЗХГ-ын дэргэдэх Хүүхдийн ордоны үйл ажиллагаа жигдэрч 20 төрлийн дугуйлан ажиллаж, 822 хүүхэд хамрагдаж байна.
- Монголын Хүүхдийн ордны 37 төрлийн дугуйлан секцэд 3800 хүүхэд, нийслэлийн 7 дүүргийн алслагдсан хороодод 16 төрлийн салбар дугуйлан нээж 3862 хүүхэд, Хүүхдийн урлан бүтээх төвийн 23 төрлийн дугуйланд 2650 хүүхэд, 5 салбар дугуйланд 100 орчим хүүхэд, 6 дүүргийн Соёлын ордны 5 салбар дугуйланд 337 хүүхэд, Хувийн хэвшлийн 98 сургалтын төвд 2976 хүүхэд тус тус хамрагдаж байна. Хувийн хэвшлийн сургалтын төвийн секц, дугуйланг дэмжих зорилгоор “Хөгжлийн харандаа” экспог 2018 оноос жил бүр зохион байгуулж нийт 40.000 иргэнд мэдээлэл хүргэж ажилласан бөгөөд дугуйлан секцэд хамрагдах хүүхдийн тоо нийслэлийн хэмжээнд 26.1%-аар өссөн.

Хүүхдийн зуслан, хүүхдийн ордон, хөгжлийн төвүүдээр үйлчлүүлсэн хүүхдийн бүртгэлийг ГБХЗХГ-ын “Хүүхэд, гэр бүл, залуучуудын мэдээллийн нэгдсэн сан”-д бүртгэж, статистик мэдээллийг гаргаж эхэлж байна.

- Хүүхэд, өсвөр үеийнхэнд үндэсний өв, соёлыг уламжлуулах, тэдний хүмүүжил, төлөвшилд чиглэсэн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх хүрээнд үндэсний хэмжээнд нийт 10 төрлийн 277 арга хэмжээ зохион байгуулагдаж, 131,107 хүүхэд хамрагдсан. Аймаг, нийслэл, дүүргийн Тамгын газрын харьяа ордон, хүүхдийн хөгжлийн төв, хувийн хэвшлийн 115 сургалтын төв, Ерөнхий боловсролын 600 гаруй сургуулийн 1715 салбар дугуйлан, клубууд хичээллэж нийт 126,105 хүүхэд хамрагдаж, хүүхдийн хүмүүжил, төлөвшил, үндэсний өв уламжлал, түүх соёлын талаар мэдлэгтэй болсон.
- 2018 оноос хүүхэд өсвөр үеийнхэнд Монгол үндэстний урлагийн их өв санг түгээн дэлгэрүүлэх, эзэмшүүлэх, өвлүүлэх, сурталчлах, тэдний авъяас чадварыг хөгжүүлэх, харилцан суралцах, хамтран уран бүтээл туурвих Монгол Улсаас ЮНЕСКО-д бүртгүүлсэн соёлын өвийг хүүхэд багачуудад өвлүүлж Монгол үндэстний соёл урлаг, зан заншлаараа бахархаж үзлийг төлөвшүүлэх зорилгоор “Монголын хүүхдүүд”

Хүүхдийн урлагийн их наадмыг 21 аймаг, Нийслэлийн 9 дүүргийн хэмжээнд 3 үе шаттай зохион байгуулж эхэлсэн. 2019 онд уралдаанд нийт 1582 хүүхэд оролцож, III шатны шалгаруулалтад 303 хүүхэд шалгарсан ба Үндэсний их баяр наадмын нээлтийн хүндэтгэлийн концертыг “Монголын хүүхдүүд” тоглолтоор эхлүүлж, 44 авъяаслаг хүүхэд, багачуудыг шагнаан урамшууллаа. Уг арга хэмжээний үр дүнд аймаг, нийслэлийн хүүхдийн ордоны үйл ажиллагаанд шинэ нэр төрлүүд бий болж, багш ажилтнуудын мэдлэг, ур чадвар дээшилж байна.

- Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрын Эйбль программд суурилсан “Хүүхэд, гэр бүлийн мэдээллийн сан”-д 2019 онд эрсдэлт нөхцөлд амьдарч буй 20,400 орчим хүүхэд бүртгэгдсэн. Эдгээр хүүхдийг хөгжлийн хөтөлбөр, амьдрах ухааны хөтөлбөр, нийгэмшүүлэх үйл ажиллагаанд хамруулах зорилтыг дэвшүүлэн ажиллаж байна. Тухайлбал, Мэргэжлийн байгууллагууд болох Монголын хүүхдийн ордон, Хүүхдийн урлан бүтээх төвтэй хамтран “Би нар” төслийг нийслэлийн Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар дээр эхлүүлээ. Уг төсөлд нийслэлийн 6 дүүргийн 6-17 насны 3862 эрсдэлт нөхцөлд амьдарч буй хүүхдүүд хамрагдаж, 8 төрлийн дугуйлан, сургалтуудад хамрагдаж байна.
- 2019 оны байдлаар улсын хэмжээнд 13-15 төрлийн 2140 гаруй Хүүхдийн өөрөө удирдах байгууллага, клубууд үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Хүүхдийн өөрөө удирдах байгууллагын үйл ажиллагааг тогтмолжуулах, тэдгээрээс гарсан санал, санаачлагыг дэмжин урамшуулах, орон нутгийн шийдвэр гаргагч нарт хүргэх зорилгоор 9 аймаг хүүхдийн нэгдсэн чуулган, 5 аймаг Хүүхдийн өөрөө удирдах байгууллагын зөвлөгөөнийг тус тус зохион байгуулсан. Нийт аймгуудын чуулган, зөвлөгөөнөөс гарсан санал, шийдвэрийн биелэлт 70%-тай байна. Хүүхдүүд Тогтвортой хөгжлийн зорилгод хэрхэн, ямар арга замаар хувь нэмэр оруулж болохыг ойлгож, амлалт бичиг бичих зорилготой “Монгол Хүүхдүүд:Тогтвортой Хөгжлийн Зорилго 2030 анхдугаар хэлэлцүүлэг”-ийг Үндэсний хөгжлийн газар, Нийслэлийн Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар, Дэлхийн зөн Монгол ОУБ, Үндэсний сайн дурын үнэлгээний тайланг бэлтгэж буй иргэний нийгмийн байгууллагуудтай хамтран 2019 оны 04 сарын 03-ны өдөр зохион байгуулсан. Хэлэлцүүлэгт нийслэлийн 6 дүүргийн Хүүхдийн оролцооны байгууллага, клуб, дугуйлан, хүүхдийн төлөөлөл 160 орчим хүүхэд оролцсон. Тус хэлэлцүүлгээс дэлхийн зорилгод хүрэхэд гарсан санал, зөвлөмжийг нэгтгэн боловсруулж, холбогдох байгууллагуудад хүргүүлж, 2019 оны 07 дугаар сард АНУ-ын Нью-Йорк хотноо зохион байгуулагдах Улс төрийн өндөр түвшний уулзалтад Дэлхийн Тогтвортой хөгжил-2030 хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг тайлагнах Үндэсний сайн дурын илтгэл танилцуулах баг бүрэлдэхүүнд Монгол хүүхдийн төлөөлөл 14 настай У.Номундарь оролцож, салбар хуралдааныг удирдаж, дэлхийн хэмжээнд Монгол хүүхдийн санал санаачилгыг танилцуулсан.
- Хүүхдийн хөгжил, оролцооны хүүхдийн өөрөө удирдах байгууллага, клубийн үйл ажиллагааг дэмжиж, хүүхдийн үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрхийг хангах зорилгоор Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрын даргын 2019 оны А/266 дугаар тушаалаар Хүүхдийн хөгжил, оролцооны чиглэлээр хөгжлийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэх хүүхдийн өөрөө удирдах байгууллага, клубүүдийг шалгаруулах, санхүүжүүлэх тухай тушаал, удирдамж батлан 21 аймаг, 9 дүүргээс 250 Хүүхдийн өөрөө удирдах байгууллага, хүүхдийн оролцооны клубүүдийн төслийг 6 төрлөөр шалгаруулж, шалгарсан төсөл тус бүрийг 200,000 төгрөгөөр дэмжиж, нийт 49,9 сая төгрөгийн санхүүжилтийг хуваарилсан. 2020 онд 5 аймаг, нийслэлд сайн туршлагыг түгээн дэлгэрүүлж ажиллана.

13. Урьдчилан сэргийлэх, нөлөөлөл сурталчилгааны чиглэлээр: Гэр бүл, хүүхдийн асуудлаарх Монгол Улсын хууль тогтоомж шинэчлэгдэж, эрх зүйн шинэ тогтолцоо бий болж байгааг олон нийт, иргэд, байгууллага мөн бизнесийн салбарт хүргэж, сурталчлах, тэдний мэдлэг, оролцоо, үүрэг хариуцлагыг дэмжих, зөвлөн туслах хамтран ажиллах хүрээг өргөжүүлж, тогтмолжуулах шаардлага бий болоод байна.

Монгол Улсын хувийн хэвшил, бизнесийн салбар нь улсын нийт эдийн засгийн 80 гаруй хувийг бүрдүүлж, 200,000 гаруй ажлын байрыг бий болгодог томоохон салбар хүүхдийн эрхийг хамгаалахад төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн ажиллахад анхаарч байна. НҮБ-ын Хүүхдийн эрхийн хорооны 16 дугаар Ерөнхий зөвлөмжийн дагуу, “Хүүхдийн хөгжил,

хамгааллын үндэсний хөтөлбөр"-ийг 2018-2019 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээний хүрээнд “Хүүхдийн эрх ба бизнесийн зарчим” сургалт, нөлөөллийн арга хэмжээг үндэний хэмжээнд зохион байгуулж, 21 аймаг, 9 дүүрэгт төр, хувийн салбартай хамтран ажиллах 280 албан хаагчийг сургагч багшаар бэлтгэж, 10 яам, 8 агентлагийн 898 албан хаагч, 21 аймаг, 8 дүүргийн ЗДТГ, төрийн байгууллагын 1204 албан хаагчийг сургалтанд хамруулсан.

Хүүхдийн төлөө үндэсний зөвлөлийн 2018 оны 03 дугаар тогтоолоор “Хүүхэд хамгааллын чиглэлээр баримтлах бодлого, чиглэл” батлагдаж, тогтоолын нэгдүгээр хавсралтаар салбар бүрт мөрлөх “Хүүхэд хамгааллын жишиг баримт бичиг, хоёрдугаар хавсралтаар байгууллагын эцэг эхийн зөвлөлийн ажиллах зөвлөмж” тус тус батлагдаж, үндэсний хэмжээнд бүх яам, агентлаг, төрийн болон хувийн хэвшлийн 1600 гаруй байгууллага эцэг эхийн зөвлөл байгуулж, хүүхэд, гэр бүлийн асуудалд анхаарал хандуулан ажиллаж эхэлсэн.

Нэгдсэн Үндэстний байгууллагын “Хүүхдийн сангийн санхүүжилтээр Хөвсгөл аймаг, Налайх дүүрэгт хэрэгжүүлсэн “Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг” хөтөлбөрийн туршлага, үр дүнд суурилж, Говь-Алтай, Баянхонгор, Завхан аймаг, нийслэлийн Баянзүрх дүүрэгт уг хөтөлбөр хэрэгжиж байна. НҮБ-ын Хүүхдийн сангийн хамтын хөтөлбөрийн арга зүйд тулгуурлан Дорнод, Сүхбаатар, Дорноговь, Өмнөговь, Өвөрхангай, Увс аймгуудыг сонгон “Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх бэлтгэл ажил хийгдэж байгаа ба холбогдох зардлыг аймаг, орон нутгийн төсөв, хүүхэд хамгааллын зардлаас санхүүжүүлэхээр төлөвлөж байна.

Урьдчилан сэргийлэх сургалт, нөлөөллийн үйл ажиллагааг олон хэлбэрээр тасралтгүй тогтмол зохион байгуулж, иргэд олон нийтийн ойлголт, хандлагад эерэгээр нөлөөлөх нь чухал байдаг. Иргэд, олон нийт, шийдвэр гаргагчид, үйлчилгээ үзүүлж буй ажилтан, албан хаагчдад хүүхдийн эрх, хамгааллын талаарх ойлголт нэмэгдүүлэх, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулж ажилласнаар дараах үр дүн гарч байна.

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.36 дахь зорилтыг хэрэгжүүлэх хүрээнд хувийн даатгалын компаниудтай хамтран “Хүүхэд хамгааллын даатгалын үйлчилгээ”-г нэвтрүүлээ. Хүүхдийн даатгалын нөхөн олговрын хэмжээ 5.0 сая төгрөг, даатгалын хураамж 7500 төгрөг бөгөөд даатгалын нөхцөлд дараах төрлийн үйлчилгээг тусгасан.

- Хууль эрх зүйн зөвлөгөө, үйлчилгээ
- Сэтгэл зүйн зөвлөгөө, сэтгэл заслын үйлчилгээ
- Эрүүл мэндийн эмчилгээ, үйлчилгээний зардал
- Хүүхдийг эрэн хайх ажиллагаа
- Тээвэрлэх ажиллагаа

2019 онд Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрын “Хүүхэд, гэр бүлийн мэдээллийн нэгдсэн сан”-д бүртгэгдсэн эрсдэлт нөхцөлд амьдарч байгаа 20,400 хүүхдийн 20%-ийг даатгахаар төлөвлөсөн ч 5156 (25.2%) хүүхдийг даатгалд хамрууллаа.

“Иргэн төвтэй төрийн үйлчилгээний жил”-ийн хүрээнд 2019 онд шинээр нэвтрүүлсэн “Хүүхэд хамгааллын явуулын үйлчилгээ”, “Хүүхэд хамгаалагч”, “Би нар” төслүүдийг амжилттай хэрэгжүүллээ. Хүүхэд хамгааллын явуулын үйлчилгээгээр 13308 иргэн, үүнээс 1981 эцэг эх, асран хамгаалагчид, гэр бүлийн гишүүд, 15190 хүүхдэд шаадлагатай зөвлөгөө үйлчилгээ үзүүлж, 35 хамтарсан баг, 257 мэргэжилтнийг ажлын байранд нь чадавжуулан мэргэжил, арга зүйн зөвлөмжүүд өгсөн. Цахим хуудсаар дамжуулан 112,039 хүнд мэдээлэл хүргэсэн. Урьдчилан сэргийлэх үйлчилгээг Улаанбаатар хотын нийт хүүхдийн 25% хувьд, 152 хорооны хамтарсан багийн 50%-д, нийт гэр бүлийн 2.5 хувь буюу 22,500 гэр бүлд хүрч ажиллалаа.

Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газраас Сэтгэцийн Эрүүл Мэндийн Үндэсний Төв /СЭМҮТ/-тэй 277/2018 тоот хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулан “Шидэт толь” зөвлөгөө өгөх төвд сэтгэцийн эрүүл мэндийн 2 эмчийг ажиллуулж, амиа хорлолт, хүчирхийлэл, архи мансуурал зэрэг асуудлаар хүүхэд, залуучууд, гэр бүлийн гишүүдэд үнэ төлбөргүй сэтгэцийн

эрүүл мэндийн зөвлөгөө өгөх үйлчилгээг 2019 оны 3 дугаар сараас эхлэн үзүүлсэн. 2019 онд 177 хүүхэд, 382 насанд хүрэгчид үйлчилгээ үзүүлж, 51 иргэнийг СЭМҮТ-д эмчилгээнд хамруулсан. Үйлчилгээнд хамрагдсан иргэдийн 42% нь архины хэрэглээ, 31% дэлгэцийн донтолт, 18% сэтгэц нөлөөт эм бодисын, 9% нь бусад асуудлаар хандаж, зөвлөгөө тусламж авсан.

“Хүүхэд хүмүүжүүлэх эерэг аргыг түгээн дэлгэрүүлэх ажлын хүрээнд “Хүмүүжлийн эерэг арга” СӨБ, ЕБС-ийн багш нарт зориулсан 2 төрлийн сургалтын модулиар үндэсний сургагч багшаар төрийн өмчийн ЕБС-ийн 185 багш, 9 дүүрэг, 21 аймагт нийт 2560 багшийг орон нутгийн сургагч багшаар бэлтгэж, тэдгээрээр дамжуулан 12.566 багш, сурган хүмүүжүүлэгчид, 360 дотуур байрын 430 багш, биеийн тамирын 524, өдөр өнжүүлэх төвийн 70 багшид сургалт зохион байгуулсан. Үндэсний сургагч багшаар 200 багш бэлтгэхээс 92.5 хувийг бэлтгэж, ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдын эцэг, эхчүүдийн 43.5 хувь, багш сурган хүмүүжүүлэгчдийн 41.3 хувийг хамруулсан. Үүний үр дүнд сургуулийн орчинд багшийн зүгээс хүүхэдтэй зүй бус харьцах байдал 30 орчим хувиар буурсан.

Нэгдүгээрт хүүхэд, Хүүхэд гэр бүлдээ жаргалтай, Би хариуцлагатай аав, ээж, Үлгэрч аав, ээж, Хүүхэд хүмүүжлийн эерэг аргыг түгээн дэлгэрүүлье зэрэг нөлөөллийн үйл ажиллагааг дангаар, “Зөв тусгал” аяныг ЦЕГ, НҮБ-ын Хүүхдийн сан зэрэг байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулж, нийт хүн амын 2/3 хувьд хүргэсэн. Дээрх нөлөөллийн үйл ажиллагааны хүрээнд хүүхдийн эрхийн зөрчил, хүүхэд хамгааллын дуудлага 9.8%-иар буурч, зөвлөгөө, мэдээлэл хүссэн дуудлага 11-17 орчим хувиар өсч, боловсролын орчинд багшийн зүгээс хүүхэдтэй зүй бус харьцах зөрчил буурсан.

Хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл, гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр “Бурууг бүү түгээ”, “Хүүхэд эрхэм хэрэглэгч”, “Хүүхэд гэр бүлдээ жаргалтай” зэрэг 3 аян зохион байгуулж, 1698 байгууллагын 38,141 ажилбан албан хаагч, хувийн хэвшлийн 1757 байгууллагын 21,147 ажилтан албан хаагч, 56,907 өрх, 6,722 зорилтот өрх нэгдэн гэр бүлийн орчиндоо үнэлгээ хийж хүүхдийнхээ аюулгүй байдлыг ханган оролцлоо.

199 сум, 1354 төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуй нэгжийн “Эцэг эхийн зөвлөл”-д зөвлөмж хүргүүлснээр нийслэлийн болон 15 аймгийн Засаг дарга, 347 байгууллага аж ахуй нэгж “КОВИД-19” цар тахалтай тэмцэх, эрсдэлийг бууруулах, байгууллагын албан хаагчиддаа халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, хорогдуулсан цагаар ажиллах нөхцөл боломжоор хангах захирамж гаргасан. Үүний үр дүнд 347 байгууллага 0-5, 0-12 насны хүүхэдтэй эцэг, эхчүүдийг хорогдуулсан цаг, эсхүл цахимаар ажиллах нөхцөл боломжийг хангаж 15,910 ажилтан, албан хаагч хамрагдсан байна.

ЦААШИД ШИЙДВЭРЛЭХ АСУУДЛУУД

Салбар дундын ажлын хэсгийг байгуулж ажилласнаар 2018, 2019 онуудад хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийг таслан зогсоох чиглэлээр бодитой олон үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж, хууль зүй, боловсрол, эрүүл мэнд, мэдээлэл харилцаа, холбооны салбаруудын хамтын ажиллагаа, ажлын төлөвлөлт, уялдаа холбоо сайжирч эхэлж байгаа хэдий ч анхаарах асуудал цөөнгүй байна. Тухайлбал,

1. Боловсролын салбарт хүүхэд хамгааллын бодлого, дүрмээ боловсруулж, баталсан. Тус салбарт хүүхдийн боловсрол эзэмших эрхийг хангах чиглэлээр олон ахиц дэвшил гарч байгаа хэдий ч хүүхдийн эрх зөрчигдөх, багш сурган хүмүүжүүлэгч, эцэг эх, сургууль хоорондын хамтын ажиллагаа сул хэвээр, боловсролын орчинд хүүхдийн эрх зөрчигдсөн тохиолдолд анхаарал хандуулж, шуурхай ажиллах байдал хангалтгүй байна.

2. Эрүүл мэндийн салбарт эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдэд эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх, мөн үзлэг оношилгооны үед хүүхдийн хүчирхийллийг илрүүлсэн тохиолдолд мэргэжлийн байгууллагат холбон зуучлах, мэдээллэх байдал өмнөх жилүүдтэй харьцуулахад сайжирч эхэлсэн. Гэвч салбарын хэмжээнд хүүхэд хамгааллын бодлого, дүрэм боловсруулж хэрэгжүүлээгүй, Эрүүл мэндийн яамны харъяа Хүүхдийн төв сувилалын орон

тоог нэмэгдүүлж, хүчирхийлэлд өртсөн, эцэг эх, асран хамгаалагч нь асран халамжлах боломжгүй, асаргаа сувилгаа шаардлагатай 0-3 хүртэлх насны хүүхдийг хүлээн авч, тэдэнд үзүүлэх эрүүл мэндийн нөхөн сэргээх, сувилах, асрах үйлчилгээний чанар, хүртээмж сайжраагүй байна. Байнгын асаргаа сувилгаа, шаардлагатай, хүнд хэлбэрийн сэтгэцийн өөрчлөлттэй, эцэг, эх асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчгүй хүүхдэд үзүүлэх хүүхэд хамгааллын үйлчилгээний зардал, 0-18 хүртэлх насны эрсдэлт нөхцөлд байгаа, хүчирхийллийн хохирогч хүүхэд, өсвөр насандаа жирэмсэлсэн, амьжиргааны баталгаажих түвшнээс доогуур орлоготой өрхийн дөнгөж төрж буй нярай хүүхдэд нэн шаардлагатай үйлчилгээний зардал шийдвэрлэгдээгүй хэвээр байна.

3. Хууль хяналтын байгууллагуудын хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийн асуудлаарх урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаа сайжирч, хохирогчийг буруутгах хандлага багасч, мэдээллийн сангийн бүртгэл, хяналт, ашиглалт сайжирсан. Гэвч нийгэм, эдийн засгийн байдал, ажилгүйдэл, эцэг эхийн хариуцлага, эцэг эх, асран хамгаалагчийн сөрөг зан үйл, хорт зуршлын хамаарал зэрэг нь гэр бүлийн орчинд хүүхдийг эрх зөрчигдөх үндсэн шалтгаан болж байна. Ялангуяа бэлгийн хүчирхийллийн хохирогч хүүхдийн сэтгэл санааны гэм хорыг үнэлэх, тооцох аргачлалыг шинэчилж, эрүүл мэнд, сэтгэл зүйн нөхөн сэргээх урт хугацааны эмчилгээ үйлчилгээний талаар хууль тогтоомжийн зохицуулалтыг боловсронгуй болгож, хэрэгжүүлэх ажлыг хугацаа алдалгүй хийх шаардлагатай байна.

4. Гэр бүлийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг 2019 оны 05 дугаар сард Улсын Их хуралд өргөн мэдүүлсэн. Тус хуулийн төслийг Улсын Их Хурлаар хэлэлцүүлэн батлуулах шаардлагатай байна.

5. Хүүхдийн амралт, чөлөөт цагийг хөгжилд чиглүүлэх бодлогыг дэмжиж, хүүхдийн ордон, зуслангүй Баян-Өлгий, Говьсүмбэр, Баянхонгор, Дундговь аймгуудад хүүхдийн ордон байгуулах, Сүхбаатар, Дорнод, Сэлэнгэ зэрэг 8 аймагт хүүхдийн зуслан байгуулах, 6 дүүрэгт хүүхдийн хөгжлийн ордон, төвүүдийг байгуулж, хүүхдийн хөгжил-төлөвшилд чиглэсэн үйлчилгээний цогц хөтөлбөр, төслийг дэмжиж санхүүжүүлэх ажлыг үе шаттай зохион байгуулах, Монголын хүүхдийн ордон, Хүүхдийн урлан бүтээх төвийг ГБХЗХГ-ын харъяанд шилжүүлэх, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх шаардлагатай.

6. Хөгжлийн бэрхшээлтэй байнгын асаргаа, сувилгаа шаардлагатай хүүхэд, 18 нас хүрээд асрамж халамжийн төвөөс гарч байгаа, асран халамжлах эцэг эх, ах дүү хамаатан садангүй хүүхэд, залууст үйлчилгээ үзүүлэх бүтцийг бий болгох хэрэгцээ өдөр тутам үүсч байна.

7. Сэтгэцийн хурц эмгэг өөрчлөлттэй, эцэг эх асран хамгаалагч нь тогтоогдохшүй байгаа, хагас, бүтэн өнчин хүүхэд, залууст үйлчилгээ үзүүлэх бүтцийг СЭМҮТ дээр байгуулах ажлыг ойрын үед шийдвэрлүүлэх шаардлагатай байна.

8. Сум, хороонд гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан бүтэц, орон тоог батлуулж, анхан шатанд ажиллах бүтэцтэй болох шаардлагатай байна. Өнөөдөр хороон дээр 10,000 хүн ам тутамд хөгжлийн нийгмийн ажилтан ажиллаж байгаа нь хэт их ачааллыг үүсгэж байна. Бусад улс орны туршлагаас харахад 600-700 хүн амд нэг нийгмийн ажилтан ажиллаж байна.

9. 21 аймаг, нийслэл, дүүргийн Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрын хүүхэд хамгааллын нэг мэргэжилтэн дунджаар 63 кейстэй ажиллаж байна. Өөрөөр хэлбэл нэг мэргэжилтэн 3 дахин их ачаалалтай ажиллаж байна. Нэг кейстэй ажиллах дундаж хугацаа 6 сараас 1,3 жил, нэг хүүхдэд 17 төрлийн үйлчилгээ үзүүлж байна.

10. ТББ-уудыг сүлжээ, холбооны зохион байгуулалтад оруулж, хамтран ажиллах, сургах, чадавхжуулах, төрийн зарим чиг үүргийг гэрээлэн гүйцэтгүүлэх чиглэлээр бид олон ажлыг хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

11. Эцэг эхийн үүрэг, хариуцлага, хандлагыг өөрчлөхөд төрийн бүх шатны байгууллага, иргэн, хуулийн этгээдийн оролцоо, санаачилга, хамтын ажиллагаа чухал байна.

----oOo----